

На основу члана 1. став (6), члана 5. став (1) тачка б) и члана 6. Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини („Службени гласник БиХ“, број 63/08), Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Републике Српске и Влада Федерације Босне и Херцеговине з а к љ у ч у ј у

СПОРАЗУМ О УСВАЈАЊУ ДОКУМЕНТА ГЛОБАЛНИ ОКВИР ФИСКАЛНОГ БИЛАНСА И ПОЛИТИКА У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ ЗА ПЕРИОД 2023-2025 ГОДИНЕ ИЗМЕЂУ САВЈЕТА МИНИСТАРА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ, ВЛАДЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ И ВЛАДЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Извршавајући надлежности Фискалног савјета у Босни и Херцеговини установљених Законом,

У настојању да одржи континуитет унапређења координације фискалне политике у Босни и Херцеговини,

Уважавајући потребу хитног усвајања буџета на свим нивоима власти за 2023. годину,

У циљу испуњавања једне од основних надлежности Фискалног савјета у Босни и Херцеговини, те постизања макроекономске стабилности и фискалне одрживости свих нивоа власти, стране су сагласне о следећем:

I

Овим споразумом Савјет министара Босне и Херцеговине, Влада Републике Српске и Влада Федерације Босне и Херцеговине усвајају документ „Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини за период 2023 – 2025 године“, на који је дата сагласност на 2. сједници Фискалног савјета, одржаној 06.03.2023. године.

II

Документ „Глобални оквир фискалног биланса и политика у Босни и Херцеговини за период 2023 – 2025 године“ је саставни дио овог Споразума.

Председавајућа

Савјета министара БиХ

Борјана Кришто

Број:

ФС 01-338/23

Предсједник

Владе Републике Српске

Др Радован Вишковић

Број:

04.1.514/23

Премијер

Владе Федерације БиХ

Фадил Новалић

Број:

04-02-40-3/23

**ГЛОБАЛНИ ОКВИР
ФИСКАЛНОГ БИЛАНСА И ПОЛИТИКА
У БОСНИ И ХЕРЦЕГОВИНИ
2023-2025**

Сарајево, III 2023. године

Листа скраћеница

ГОФБП - Глобални оквир фискалног биланса и политика

БиХ - Босна и Херцеговина

ДЕП - Дирекција за економско планирање

ОМА - Одјељење за макроекономску анализу

ПДВ - Порез на додату вриједност

ЈР - Јединствени рачун

УИО - Управа за индиректно опорезивање

РС - Република Српска

БД - Брчко Дистрикт

ДОБ - Документ оквирног буџета

К(1,2,3,4) - квартал (1,2,3,4)

ДГ ЕЦФИН - Генерални директорат за економска и финансијска питања ЕУ

ЕУ - Европска унија

1

БДП - бруто друштвени производ

ЕУРОСТАТ - Европска статистичка канцеларија

ЕЦБ - Европска централна банка

ЦПИ - Индекс потрошачких цијена

ММФ - Међународни монетарни фонд

ЕК - Европска комисија

ЦАР - мјера адекватности капитала (банке)

НПЛ - неквалитетни кредити

ЦББиХ - Централна банка БиХ

ТР - текући рачун

УНЦТАД - Канцеларија Уједињених нација за трговину, инвестиције и развој

СДУ (ДСУ) - страна директна улагања

ВЕ/ХЕ/ТЕ/СФЕ - вјетроелектрана/хидроелектрана/термоелектрана/соларна електрана

УК - Уједињено Краљевство

ЦЕФТА - Средњоевропски уговор о слободној трговини

БХАС - Агенције за статистику БиХ

САДРЖАЈ

Листа скраћеница	1
РЕЗИМЕ	3
УВОД	4
I МАКРОЕКОНОМСКИ ОКВИР БиХ	5
I.1. Реални сектор	Еррор! Боокмарк нот дефинед.
I.2. Индустијска производња у периоду 2021- 2025. године	Еррор! Боокмарк нот дефинед.
I.3. Тржиште рада Босне и Херцеговине	Еррор! Боокмарк нот дефинед.
I.4. Цијене	Еррор! Боокмарк нот дефинед.
I.5. Банкарски кредити и депозити	Еррор! Боокмарк нот дефинед.
I.6. Спољни сектор	Еррор! Боокмарк нот дефинед.
I.7. Страна директна улагања	Еррор! Боокмарк нот дефинед.
II ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА	22
II.1. Основе и претпоставке пројекција прихода од индиректних пореза	22
II.2. Трендови наплате индиректних пореза	22
II.3. Пројекције прихода од индиректних пореза (основни сценарио)	35
II.4. Разлике у односу на претходне пројекције	42
II.5. Ризици по пројекције	47
III Фискални циљеви и фискалне политике у БиХ	49
III.1. Ниво и структура јавне потрошење	49
III.2. Табеларни преглед оквира буџета	50
III.3. Горње границе буџета	56

РЕЗИМЕ

Глобални оквир фискалног биланса и политика у БиХ за период 2023 - 2025. године (у даљњем тексту: ГОФБП БиХ) састоји се од три поглавља.

Прво поглавље овог документа обухвата анализу и трендове макроекономских кретања у Босни и Херцеговини у прошлој и текућој години, као и пројекције главних макроекономских показатеља за период 2023 - 2025. године, које је израдила Дирекција за економско планирање БиХ (ДЕП БиХ), с посебним нагласком на оне показатеље који директно утичу на елементе фискалне политике, прије свега на висину јавних прихода.

Према прогнозама ДЕП-а, у Босни и Херцеговини се, под претпоставком нормализације прилика у међународном окружењу као и у самој држави, у посматраном периоду очекује реални раст БДП-а по стопама од 1,7%, 2,7%, и 3,0%, респективно.

Друго поглавље се бави анализом висине и структуре прихода од индиректних пореза у прошлој години, као и пројекцијама истих на наредно средњорочно период које је израдило Одјељење за макроекономску анализу Управног одбора Управе за индиректно опорезивање БиХ (у даљњем тексту: ОМА). У овом поглављу су обрађени и елементи расподеле наведених прихода између више различитих фискалних субјеката у Босни и Херцеговини у складу са важећим прописима којима се регулише ова област.

Пројектоване стопе раста прихода за период 2023 - 2025. године износе 2,9%, 3,7% и 3,3% респективно. И у овом периоду, највећи допринос расту прихода од индиректних пореза имаће ПДВ услед учешћа у приходима и планираних стабилних стопа раста.

Посљедњи трећи дио се односи на фискалне циљеве буџета институција државе БиХ, ентитета и БД.

Фискални циљ у БиХ за 2023. годину је првенствено излазак из дефицита оствареног у претходој 2022. години, а планираног и у 2023. годину у износу од 191,1 мил. КМ.

У периоду 2023 - 2025. године планирана јавна потрошња кретаће се од 46,8% до 44,4%, а генерални циљ је смањити јавну потрошњу тако да износи испод 40% оствареног БДП-а.

Сваки ниво власти у БиХ прописао је горње границе задуживања, исказане као потреба за сервисирањем укупних дугова или постотак од БДП-а у буџету законским оквирима који дефинишу ову област.

УВОД

2008. године усвојен је Закон о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини¹ (у даљњем тексту: Закон) којим је успостављен Фискални савјет БиХ као тијело одговорно за координацију фискалне политике у БиХ, а с циљем да се осигурају макроекономска стабилност и фискална одрживост Босне и Херцеговине, Федерације БиХ, Републике Српске и Брчко Дистрикта БиХ.

Чланове Фискалног савјета чине предсједавајући Савјета министара БиХ, премијери влада Федерације БиХ и РС, државни и ентитетски министри финансија, те у својству посматрача гувернер Централне банке и градоначелник Брчко Дистрикта.

У складу са Законом, Фискални савјет БиХ је, поред осталог, надлежан и за усвајање приједлога документа *„Глобални оквир фискалног биланса и политика у БиХ“*. Предметни документ садржи елементе за координацију фискалних политика у Босни и Херцеговини, а усваја се у форми споразума између влада Федерације БиХ и РС и Савјет министара БиХ.

Приједлог глобалног оквира фискалног биланса и политика у БиХ садржи сљедеће параметре:

- приједлог фискалних циљева буџета институција БиХ, Федерације БиХ, РС и Брчко Дистрикта,
- приједлог макроекономских пројекција,
- приједлог пројекција укупних индиректних пореза и њихову расподелу за наредну фискалну годину, и
- приједлог горње границе задужења буџета институција државе, оба ентитета и Брчко Дистрикта.

Усаглашавање наведених параметара представља суштину фискалне координације на нивоу Босне и Херцеговине и чини основни предуслов за буџетско планирање носилаца фискалних политика у истој.

У складу са Законом, сачињен је ГОФБП БиХ за период 2023 - 2025. године који обухвата све горе поменуте елементе који су неопходни носиоцима фискалне политике у БиХ за израду њихових докумената оквирних буџета на наведени период, као и годишњег буџета БиХ, Федерације БиХ, РС и Брчко Дистрикта.

¹ „Службени гласник БиХ“, број 63/08

I МАКРОЕКОНОМСКИ ОКВИР БиХ

Као полазна основа за израду пројекција укупних прихода од индиректних пореза, у табели испод су дате процјене и пројекције макроекономских индикатора у БиХ за период 2020 - 2025. године.

Макроекономски показатељи за период 2020 - 2025. године

Индикатор	Званични подаци	Пројекције				
	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Номинални БДП у мил. КМ	35.447	39.921	43.994	46.758	49.270	52.003
Номинални раст у %	-3,0	12,6	10,2	6,3	5,4	5,5
БДП дефлатор (претходна година = 100)	100,2	104,7	107,3	104,5	102,6	102,4
Реални БДП у мил. КМ (претходна година = 100)	35.372	38.136	41.009	44.732	48.032	50.769
Реални раст у %	-3,2	7,6	2,7	1,7	2,7	3,0
Инфлација мјерена индексом потрошачких цијена у %	-1	2	13,1	6,7	3,1	2,2
Потрошња у мил. КМ	32.197	34.342	38.192	39.964	41.087	42.461
Реални раст у %	-2,3	4,3	1,0	0,3	0,5	1,1
Владина потрошња у мил. КМ	7.128	7.536	8.327	8.677	8.946	9.214
Реални раст у %	1,4	3,1	1,8	0,4	0,6	0,5
Приватна потрошња у мил. КМ	25.069	26.806	29.865	31.287	32.141	33.247
Реални раст у %	-3,2	4,6	0,8	0,3	0,4	1,2
Инвестиције (брuto) у стална средства у мил. КМ	7.679	8.367	9.180	9.609	10.139	10.916
Реални раст у %	-4,2	4,8	2,5	2,8	3,6	5,7
Владине инвестиције у мил. КМ	1.674	1.193	1.431	1.512	1.678	1.846
Реални раст у %	82,7	-31,5	14,9	3,5	7,8	6,8
Приватне инвестиције у мил. КМ	6.005	7.174	7.748	8.097	8.462	9.071
Реални раст у %	-15,4	14,9	0,5	2,7	2,9	5,5
Увоз у мил. КМ	16.645	21.084	26.234	27.830	29.490	31.609
Номинални раст у %	-14,6	26,7	24,4	6,1	6,0	7,2
Реални раст у %	-13,4	20,5	12,0	4,7	4,6	5,7
Извоз у мил. КМ	11.870	16.485	20.429	22.346	24.331	26.621
Номинални раст у %	-17,2	38,9	23,9	9,4	8,9	9,4
Реални раст у %	-15,8	24,6	15,2	6,6	6,8	7,3
Национална бруто штедња у % БДП-а	19,0	23,5	22,4	23,2	24,9	26,3
Биланс текућег рачуна у мил. КМ	-1.286	-802	-1.765	-1.422	-1.067	-836
Раст у %	29,6	-37,2	117,4	-19,4	-24,9	-21,6
Биланс текућег рачуна у % БДП-а	-3,6	-2,0	-4,0	-3,0	-2,2	-1,6

Економска кретања

Економска кретања у 2021. и 2022. години

Пандемијску годину како у свијету тако и у Босни и Херцеговини обиљежила је здравствена и економска криза која се манифестовала падом БДП-а од 3,2%.² Међутим, већ почетком 2021. године дошло је до постепене стабилизације епидемиолошких и економских прилика у спољном окружењу (земље ЕУ27), што се позитивно одразило и на економску активност у земљи. Наиме, опоравак прије свега извозне, а касније и домаће потражње резултирао је релативно снажним опоравком привредне активности у земљи. Тако је Босна и Херцеговина према званичним подацима БХАС-а³ у 2021. години забиљежила реални раст БДП-а од 7,6 % у односу на претходну годину. Међутим, вриједи истаћи да је ова релативно висока стопа економског раста у доброј мјери посљедица и ниске основице (базни ефект) из претходне године, с обзиром да је Босна и Херцеговина у претходној години забиљежила пад БДП-а од преко 3%. С друге стране, ако се економски раст у Босни и Херцеговини у 2021. години посматра компаративно по земљама, може се констатовати да је исти био у рангу регионалног просјека земаља западног Балкана који је износио 7,5%. Увидом у структуру овог релативно снажног економског раста може се констатовати да је исти остварен понајвише захваљујући повећању домаће тражње (потрошња и инвестиције), док је допринос спољног сектора упркос високим стопама раста био негативан.

Финална потрошња у 2021. години увећана је за 4,3% у односу на претходну годину, док је допринос исте у економском расту износио скоро 4 п.п. (приватна потрошња 3,4 п.п., јавна потрошња 0,6 п.п.). Поред потрошње, значајан допринос економском расту остварен је у оквиру инвестиција које су оствариле двоцифрену стопу раста, а допринос истих у економском расту је износио око 5 п.п. Међутим, приликом интерпретације овог раста инвестиција потребно је имати у виду чињеницу да је овај раст инвестиција остварен понајвише захваљујући повећању приватних инвестиција од скоро 15%, док су јавне инвестиције оствариле у 2021. години смањене услед базног ефекта пандемијске године. Оно што нарочито вриједи истаћи је изразито висок скок залиха које су многоструко увећане, тако да су исте у укупном економском расту учествовале са 4 процентна поена, што је више од половине оствареног економског раста у земљи у 2021. години. С друге стране, опоравак спољнотрговинске размјене био је прилично охрабрујући како у домену роба тако и у домену услуга. Наиме, економски опоравак извозних тржишта прије свега у земљама ЕУ (раст БДП-а преко 5%) резултирао је јачањем извозне тражње за бх. производима и повећањем укупне спољнотрговинске робне размјене са свијетом. Тако је, према расположивим статистичким подацима за 2021. годину, укупна спољнотрговинска размјена у Босни и Херцеговини увећана за скоро 1/3 (9 милијарди КМ у номиналном смислу), при чему је реални раст извоза износио око 24,5%, док је увоз увећан за 20,5%, што је довело до повећања спољнотрговинског дефицита од око 10%, док је допринос економском расту био негативан и износио 1,5 п.п.

² Агенција за статистику Босне и Херцеговине, саопштење, „Бруто домаћи производ, расходовни приступ за 2020. годину“, 28.2.2022. године.

³ Агенција за статистику Босне и Херцеговине, саопштење, „Бруто домаћи производ, расходовни приступ за 2021. годину“, октобар, 2022. године.

Тренутно расположиви прелиминарни подаци БХАС-а (статистика националних рачуна за К1) и одређени краткорочни статистички показатељи за П1 2022. године указују да је тренд раста економске активности у земљи и свијету настављен. Наиме, према подацима Евростата за П1 2022. године, упркос великим изазовима као што су украјинска криза и појачани инфлаторни притисци у земљама ЕУ настављен је тренд раста економске активности, што је резултирало економским растом од преко 4,7%.⁴ С друге стране, према тренутно расположивим подацима БХАС-а за К1 2022. године, у Босни и Херцеговини је регистрован економски раст од 5,5% у односу на исти период претходне године. Одређени краткорочни показатељи указују да је тренд раста економске активности настављен и током другог квартала, али у нешто nižем интензитету у односу на почетак године.

Међутим, у контексту анализе економских кретања у 2022. години вриједи истаћи да је услед интензивирања украјинске кризе и прекида у ланцима снабједавања дошло до снажног раста свјетских цијена (енергената и хране), што је резултирало додатним појачањем инфлаторних притисака како у земљи и иностранству. Тако већина земаља биљежи двоцифрене стопе раста цијена, док је у Босни и Херцеговини, према подацима БХАС-а, за 7 мјесеци 2022. године регистрован раст индекса потрошачких цијена од 12,2% у односу на исти период претходне године. У складу са најновијим дешавањима у међународном економском окружењу међународне институције ревидирале су пројекције економског раста за 2022. годину. Тако је, према подацима ИМФ-а за 2022. годину, пројекција глобалног економског раста ревидирана на 3,2%⁵, док ДГ ЕЦФИН предвиђа да ће економски раст у земљама ЕУ знатно успорити у другој половини године, те би на крају 2022. године могао износити 2,7% у односу на претходну годину. Ово успоравање привредне активности и јачање инфлаторних притисака ће се засигурно одразити и на економска кретања и у Босни и Херцеговини. Према пројекцијама ДЕП-а, у другој половини 2022. године у Босни и Херцеговини могло би доћи до успоравања економског раста, при чему је очекивана стопа економског раста на крају 2022. године 2,7%.⁶

Ако се детаљније посматра структура пројцираног економског раста, у 2022. години се очекује да би финална потрошња требала представљати кључно упориште економског раста са очекиваном стопом раста од око 1% у релном смислу, при чему би допринос исте у економском расту био око 1 п.п. Наиме, иако очекивани номинални раст финалне потрошње износи 11,2% у односу на претходну годину, изразито висок скок прије свега потрошачких цијена од више од 10% знатно ће умањити допринос потрошње у укупном економском расту. С друге стране, током текуће године упркос великим економским изазовима и повећаним ризицима, ниска основица и изборна година би могли резултирати само благим порастом прије свега јавних инвестиција, док се у оквиру приватних инвестиција очекује стагнација. Оно што свакако вриједи истаћи је да се ДЕП приликом израде макроекономских пројекција сусрео са великим изазовом за процјену кретања залиха с обзиром да је током претходне године дошло до необјашњивог повећања истих које су чиниле чак половину економског раста у земљи. Тренд раста у спољнотрговинској робној размјени из претходне године настављен је и у првој половини 2022. године.

⁴ Eurostat, Euroindicators, „Preliminary flash estimate for second quarter of 2022 „, 52/2022 - 29 April 2022

⁵ <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2022/07/26/world-economic-outlook-update-july-2022>

⁶ Пројекција ДЕП-а БиХ, септембар 2022. године

Тако је, према тренутно доступним подацима БХАС-а, услед повећања извозне потражње (ЕУ БДП раст 5%), прекида у ланцима снабдијевања, те двоцифреног повећања свјетских цијена Босна и Херцеговина остварила повећање укупне спољнотрговинске размјене од око 1/3, што је последица истовременог раста извоза и увоза за око 30%. Пројекција ДЕП-а је да би, упркос очекиваном успоравању спољнотрговинске размјене, Босна и Херцеговина могла остварити раст извоза од око 15%, односно увоза од око 12%, што би резулирало благим повећањем спољнотрговинског дефицита, док би допринос укупном економском расту у 2022. години био неутралан.

Пројекција економских кретања за период 2023 - 2025. година

Веома важну одредницу за економска кретања у Босни и Херцеговини у периоду 2023 – 2025, поред интерних динамика, представљаће и економска кретања у спољном окружењу, нарочито у земљама ЕУ27. Наиме, упркос стабилизацији епидемиолошких прилика које су везане за глобалну пандемију Ковида – 19, већ почетком 2022. године дошло је до додатног усложњавања међународних политичко-економских прилика које су у вези са дешавањима у Украјини. Негативне економске последице ових дешавања на свјетску економију су већ видљиве и манифестују се кроз трговинске, финансијске, цјеновне шокове који засигурно неће заобићи ни Босну и Херцеговину. Наиме, ранији извјештаји су показали да спољно окружење (ЕУ и земље региона) представљају веома важну структуралну одредницу свих економских кретања у Босни и Херцеговини. Референтне међународне институције у свијету као што су Међународни монетарни фонд, Свјетска банка и Европска комисија у одређеним публикацијама указују на то да ће најновија међународна догађања имати негативне економске последице по свјетску економију.⁷ Негативне економске последице су већ видљиве и огледају се кроз пораст свјетских цијена енергената и хране, нестабилности на финансијским тржиштима, што би у коначници могло угрозити опоравак свјетске економије из претходне године. Званичне пројекције економских кретања у свијету указују да ће негативне економске последице поред краткорочних имати негативне економске последице и у средњем року. Наиме, посљедње расположиве пројекције како глобалног економског раста тако и у ЕУ за период 2023 - 2025. године су ревидиране на ниже, док су пројекције цјеновних кретања - инфлације и каматних стопа ревидиране на горе. Тако се, према посљедњем извјештају ИМФ-а (World Economic Outlook из јула) очекује да би раст свјетске економије у 2023. години требао износити испод 3%, што се дешавало свега неколико пута од 1970. године. ДГ ЕЦФИН у свом лјетњем издању пројекција *European Economic Forecast Summer 2022* у 2023. години предвиђа економски раст од свега 1,5%, што је за скоро 1 п.п. ниже у односу на прољетно издање, док пројекција инфлације износи око 5%.⁸

С обзиром да екстерне динамике представљају веома важну структурну одредницу свих економских кретања у Босни и Херцеговини, вриједи истаћи да ће најновија дешавања имати велику, ако не и одлучујућу улогу за изгледе економског раста у наредном периоду, што се нарочито односи на 2023. годину. Осим екстерних динамика, јако битан фактор за економски раст у земљи током програмског периода 2023 - 2025. године представљаће и институционални капацитет земље у провођењу структуралних реформи како би се ојачао

⁷ <https://www.imf.org/en/News/Articles/2022/03/05/pr2261-imf-staff-statement-on-the-economic-impact-of-war-in-ukraine>

⁸ European Commission, "DG ECFIN, „European Economic Forecast“ Summer 2022 (Interim), July 2022.

допринос интерних динамика у креирању истог. Даљње усложњавање како екстерних тако и интерних динамика би имало веома негативне посљедице по босанскохерцеговачку економију и смањење њеног потенцијалног раста.

Имајући у виду наведене како екстерне тако и интерне околности, према пројекцијама ДЕП-а у периоду 2023 - 2025. године у Босни и Херцеговини се може очекивати економски раст са просјечном стопом економског раста од око 2,5% на годишњем нивоу (2023: 1,7%, 2024: 2,7% и 2025. 3,0%). Претпоставља се да би кључни ослонац економског раста током овог периода требала представљати домаћа потражња кроз повећање приватне потрошње и инвестиција. Наиме, одрживи раст економске активности у земљи, уз очекивано повећање индустријске производње и грађевинских радова, праћен благим повећањем броја запослених и прихода од извоза (роба и услуга) требао би очувати стабилност расположивог дохотка грађана. Ако се при томе има у виду да приватна потрошња у структури БДП-а чини око 78%, може се очекивати да ће она представљати кључни ослонац економског раста током програмског периода. С друге стране, имајући у виду висок ниво јавне потрошње у оквиру БДП-а у Босни и Херцеговини и напоре који се улажу кроз процес фискалне консолидације у Босни и Херцеговини, током овог периода очекује се постепена стабилизација јавних финансија кроз смањење јавних расхода и истовремено повећање јавних прихода како би се ограничио раст јавне потрошње. Тако се у периоду 2023 - 2025. године очекује уједначен раст јавне потрошње од око 0,5% на годишњем нивоу. Ако се има у виду да би током овог периода пројигирана стопа економског раста била виша у односу на раст јавне потрошње, удио исте у БДП-у би се дјелимично смањео на око 18% на крају 2025. године. У овом периоду очекује се да би мјерама фискалне политике дио средстава из текуће потрошње требао бити канализован у сврху јачања инвестиционе потрошње у Босни и Херцеговини. Тако би, уз побољшање пословног амбијента, инвестиције за разлику од претходних година могле имати значајнији раст, а самим тим и већи допринос у очекиваном расту БДП-а.

У периоду 2023 - 2025. године у Босни и Херцеговини се очекује повећање бруто инвестиција у стална средства по просјечној годишњој стопи раста од око 4% (2023: 2,8%, 2024: 3,6%, 2025: 5,7%). У овом временском оквиру, поред повећања приватних инвестиција које чине већински дио укупних инвестиција (око 80% укупних инвестиција) као што је то и раније наведено, очекује се и значајнији допринос јавних инвестиција. Сматра се да би напредак у процесу европских интеграција у комбинацији са унапређењем пословног окружења кроз реформске процесе могао повећати интерес како домаћих тако и страних инвеститора за инвестициона улагања у Босну и Херцеговину. С друге стране, с обзиром на структуру и позицију економије Босне и Херцеговине, сматра се да ће јавне инвестиције представљати нешто важнију полуку за подстицање економског раста у средњем року. Пројекти у оквиру изградње путне инфраструктуре и енергетски пројекти, као и расположивост средстава код међународних финансијских институција би, уз адекватну и благовремену имплементацију истих, могли резултирати годишњим повећањем јавних инвестиција од више од 6%, за период 2023. до 2025. године. Тако би у средњорочном временском оквиру удио јавних инвестиција у оквиру БДП-а у Босни и Херцеговини био повећан на око 3,5% БДП-а. Стабилизација екстерног окружења, уз унапређење индустријске базе и подизање конкурентности у земљи, представља предуслов побољшања спољнотрговинске размјене са свијетом. Само под условом материјализације наведених екстерних претпоставки у периоду 2023 - 2025. године може се

очекивати пораст спољнотрговинске размјене са свијетом. У том случају у Босни и Херцеговини се може очекивати просјечни годишњи раст извоза од 6,8%, при чему би пројигцирани раст роба и услуга био прилично уједначен. Тако би током овог периода, захваљујући овом извозном расту, удио извоза у БДП-у био повећан на око 50% на крају 2025. године.

С друге стране, очекује се да би се увоз у овом периоду требао кретати по нешто споријој годишњој стопи раста од 5%. Током овог периода очекује се прилично избалансирани раст увоза роба и раст увоза услуга. Последица оваквог кретања увозног раста била би стабилизација удјела увоза у БДП-у на око 60% БДП-а на крају 2025. године. Нешто снажнији раст извоза у односу на раст увоза у средњем року би резултирао постепеном стабилизацијом спољнотрговинског биланса као удио у БДП-у на око 10%, односно благо позитивним доприносом економском расту, док би покривеност увоза извозом закључно са 2025. годином требала износити скоро 80%.

Ризици

Ризици по остваривање пројекција економског раста у основном сценарију могу се класификовати у двије групе (спољни и унутрашњи). У вријеме припреме овог извјештаја чини се да су спољни ризици доста израженији и представљају већи ризик за реализацију пројекција економског раста из основног сценарија у односу на унутрашње. Наиме, након стабилизације епидемиолошких прилика које су везане за Ковид-19, почетком 2022. године дошло је до ескалације сукоба Украјине и Русије, што ће несумњиво имати негативне економске последице по глобалну економију и самим тим и Босну и Херцеговину. Даљња ескалација украјинске кризе, као и јачање инфлаторних притисака како на глобалном нивоу тако у Босни и Херцеговини, засигурно би имали негативан утицај на потрошњу, инвестиције, спољнотрговинску размјену, а самим тим и на пројекције економског раста у основном сценарију.

С друге стране, пријетњу реализацији ових пројекција представљају и унутрашњи изазови, односно унутрашњи ризици у Босни и Херцеговини. Унутрашње ризике представљају сложен систем доношења одлука и спор темпо провођења економских реформи у земљи. Евентуална кашњења у имплементацији структуралних реформи могла би се негативно одразити на укупни економски раст. Што се тиче ризика у средњем року, они се односе на миграцију становништва из Босне и Херцеговине, а то се нарочито односи на млад, образован и квалификован кадар, што би могло резултирати смањењем продуктивности и споријим растом БДП-а од пројектованог.

Индустријска производња 2022 - 2025

Према подацима БХАС-а, у 2021. години, услед побољшања епидемиолошких и економских прилика у екстерном окружењу, Босна и Херцеговина је остварила раст физичког обима индустријске производње од 10,7% у односу на претходну годину. Вриједи истаћи да је овај раст физичког обима индустријске производње значајним дијелом и последица базног ефекта из претходне године с обзиром да је током пандемијске (2020.) године у Босни и Херцеговини регистрован пад индустријске производње од 6,2%. С друге стране, тренутно расположиви

прелиминарни подаци БХАС-а за период јануар - јули 2022. године указују на наставак тренда раста физичког обима индустријске производње у Босни и Херцеговини с обзиром да је у односу на исти период претходне године остварен раст од 3,7%. Имајући у виду раније наведена међународна кретања и структуралну композицију индустријске производње, уз очување стабилног спољног окружења у главним трговинским партнерима, до краја 2022. године у Босни и Херцеговини се може очекивати повећање физичког обима индустријске производње. Вриједи истаћи да је очекивана стопа раста индустријске производње нешто нижа у односу на претходну годину.

У периоду 2023 - 2025. године како у Босни и Херцеговини тако и у свијету очекује се успоравање економског раста, што ће се одразити и на кретање обима производње, запослености и извоза. Током посматраног периода кретања у оквиру индустријске производње ће, поред економских кретања у спољном окружењу, доста зависити и од интерних динамика у Босни и Херцеговини. Наиме, током овог периода очекује се побољшање имплементације реформских мјера на унапређењу пословног амбијента које проводе надлежне институције у Босни и Херцеговини. Побољшање пословног амбијента је предуслов за повећање инвестиционих улагања (домаћих и страних), већу искориштеност постојећих и покретање нових капацитета, повећање броја запослених и јачање конкурентске позиције бх. произвођача како на домаћем тако и на страним тржиштима. Само под претпоставком материјализације како екстерних тако и интерних динамика, пројекција ДЕП-а је да би Босна и Херцеговина могла остварити просјечни годишњи раст физичког обима индустријске производње од око 6% на годишњем нивоу.

Ризици

Ризици по питању пројекције кретања индустријске производње у Босни и Херцеговини у основном сценарију су идентични општим ризицима који су наведени у уводном дијелу документа о економским кретањима. Поред општих ризика који су наведени у уводном дијелу, вриједи истаћи да стабилност у производњи електричне енергије у значајној мјери зависи од хидролошких прилика и погонске спремности термоелектрана. Неоповољне хидролошке прилике, као и дотрајали термоенергетски капацитети, односно ниска погонска спремност могли би се негативно одразити на укупну производњу електричне енергије у Босни и Херцеговини и самим тим на физички обим укупне индустријске производње.

У средњем року ризик за пројектовано јачање индустријске производње могла би представљати евентуална кашњења у реформским процесима која имају за циљ унапређење пословног окружења у земљи.

Тржиште рада

Тржиште рада – 2021. година

Иако је пандемија вируса Ковид-19 била присутна у 2021. години, на тржишту рада у Босни и Херцеговини примјетан је тренд постепеног раста потражње за радном снагом уз ублажавање/попуштање епидемиолошких мјера. У периоду I - XII 2021. године просјечан број запослених лица је износио око

821,9⁹ хиљада и већи је за 1,1% у односу на 2020. годину. Посматрајући број запослених лица према подручјима дјелатности, најзначајнији раст у 2021. години био је у области прерађивачке индустрије, информација и комуникација, те дјелатности здравствене и социјалне заштите. Раст броја запослених лица одразио се на смањење броја незапослених лица који је у 2021. години износио 394,4 хиљада, што је за 5% мање у поређењу са 2020. годином. Просјечна нето плата у 2021. години износила је 998 КМ и номинално већа је за 4,4% у односу на 2020. годину, уз спорији реални раст (2,4%) јер је инфлација у посматраној години износила 2%.

Тржиште рада – пројекције 2022 - 2025. године

У првом полугодишту 2022. године просјечан број запослених лица у Босни и Херцеговини је износио око 835 хиљада и већи је за 2,2% у односу на исти период 2021. године. Најзначајнији раст броја запослених лица у првом полугодишту 2022. године био је у подручју дјелатности индустрије и трговине које уједно запошљавају највише лица у Босни и Херцеговини. Уз раст обима производње у дјелатности прерађивачке индустрије дошло је до повећања броја запослених лица у овој дјелатности за 3,1% г/г.¹⁰ У подручју дјелатности трговине¹¹ на велико и мало, поправке моторних возила и мотоцикала број запослених лица у посматраном периоду је увећан за 3,3% г/г.¹² Иако су стопе раста броја запослених у појединим подручјима дјелатности биле веће, њихов допринос расту укупног броја запослених био је мањи. Тако је број запослених лица значајно увећан и у подручју дјелатности информација и комуникација (9,4% г/г), као и у подручју дјелатности пружања смјештаја те припреме и услуживања хране (5% г/г).¹³ Анкетна стопа незапослености се постепено смањује и у К1 2022. године је износила 16,7% односно 15,7% у К2 2022. године. У периоду I - VI 2022. године просјечна нето плата номинално је увећана за 10,7% г/г и износила је 1.085 КМ. Међутим, узимајући у обзир снажан раст цијена од 11,5% у посматраном периоду, реални раст просјечне нето плате био је негативан (-0,8%). Узимајући у обзир дешавања на тржишту рада у првој половини 2022. године, може се претпоставити да би до краја године број запослених лица могао бити већи око 2% г/г, уз номинални раст просјечне нето плате 11%-12% г/г.

Пројекције на тржишту рада у периоду 2023 - 2025. године су базиране на пословном окружењу у ЕУ и Босни и Херцеговини, односно претпостављеном кретању тражње, трговине као и инвестиција. Ове компоненте економског раста уједно значајно детерминишу дешавања на тржитиу рада. ЕЦБ у својим пројекцијама (септембар 2022) уз успоравање економског раста предвиђа у 2023.

⁹ Привремени податак. Подаци о броју запослених лица до септембра 2021. године коначни, а за остале мјесеце привремени.

¹⁰ Допринос расту укупног броја запослених био је око 0,6 п.п.

¹¹ Укупан промет дистрибутивне трговине у Босни и Херцеговини, календарски прилагођен, у првом полугодишту 2022. године остварио је раст у износу од 26,9% у односу на исти период претходне године (у К1 раст је износио 27,4%, а у К2 26,6%). Дистрибутивна трговина укључује све облике трговинских активности, од набавке робе од произвођача до испоруке робе крајњем потрошачу на домаћем тржишту. Она обухвата: трговину на велико за властити рачун, посредовање у трговини на велико, трговину на мало и поправке моторних возила и мотоцикла, те трговину предметима за личну употребу или употребу у домаћинству. Извор: БХАС, Пословне статистике, индекси промета дистрибутивне трговине у Босни и Херцеговини.

¹² Допринос расту укупног броја запослених био је око 0,6 п.п.

¹³ У периоду јануар – јуни 2022. туристи су остварили 594.485 посјета, што је више за 77,8 %, и 1.295.674 ноћења, што је више за 68,3% у односу на исти период 2021. године. Извор: БХАС, Пословне стстистике, туризам, кумулатив јануар - јуни 2022. године.

и 2024. години скроман раст броја запослених лица од 0,2% г/г, уз благи пораст стопе незапослености. Према пројекцијама ДЕП-а, у Босни и Херцеговини у 2023. години се очекује раст БДП-а од 1,7% г/г, што је спорији економски раст у односу на претходну годину. Претпостављено кретање инвестиција и трговине би се требало одразити на број запослених лица, али и на плате. Као и претходних година, пословни амбијент у областима које традиционално запошљавају највише лица у Босни и Херцеговини (индустрија, трговина, као и поједине услужне дјелатности) значајно би могао детерминисати обим запошљавања уз нешто мањи допринос јавног¹⁴ сектора. Тиме би у 2023 - 2025. години укупан број запослених лица у Босни и Херцеговини могао бити увећан за 1,1%-1,5% г/г, док би просјечна нето плата могла бити увећана 3%-5% г/г. Ипак, треба узети у обзир ризике за остварење пројекција који би могли значајно утицати на претпостављени раст основних индикатора на тржишту рада.¹⁵

Ризици

Пројекције на тржишту рада значајно одређене су дешавањима у окружењу, односно пословним амбијентом како у Босни и Херцеговини тако и у ЕУ и региону. Према томе, значајне неизвјесности око дешавања између Украјине и Русије могле би се лоше одразити на економију како ЕУ тако и Босне и Херцеговине, а потом и на тржиште рада. Уз спорији економски раст, мањи обим инвестиција, трговине и уопште лошије услове пословања, раст броја запослених лица и плата би могли бити нижи претпостављеног у основном сценарију. Поред тога, смањење радне снаге (миграције) и степен имплементације планираних структурних реформи у Босни и Херцеговини могли би утицати на посматране индикаторе тржишта рада, као и на ниво куповне моћи и животног стандарда. Све наведене промјене уједно представљају основне ризике за пројекције на тржишту рада.

Цијене

Цијене – 2021. година

У Босни и Херцеговини у периоду I-XII 2021. године регистрована је инфлација од 2% г/г. Цијене у одјељку хране и безалкохолних пића (највећи удио у индексу потрошачких цијена) у периоду I-XII 2021. године су увећане за 3,5% г/г, на шта је значајно утицало поскупљење хране. На тај начин овај одјељак је уз превоз имао највећи утицај на инфлацију у Босни и Херцеговини. Због виших цијена нафте и нафтних деривата у периоду I-XII 2021. године у одјељку превоза цијене су биле више за 5,9% г/г. У одјељку становања, воде, електричне енергије, гаса и других енергетских цијена су увећане за 1,3% г/г и имале су нешто мањи допринос расту укупне инфлације у Босни и Херцеговини у односу на храну и превоз.

Супротно томе, најзначајније смањење цијена било је у одјељку одјеће и обуће, гдје су цијене биле ниже за 8,9% г/г уз вишегодишњи дефлаторни притисак, што је само дјелимично успорило раст укупне инфлације у Босни и Херцеговини.

¹⁴ У анализи се мисли на дјелатности јавне управе, здравства и образовања.

¹⁵ Од наведених ризика ће зависти да ли ће стопе раста броја запослених лица и нето плата бити брже или спорије од претпостављених у основном сценарију.

Цијене – пројекције 2022 - 2025. године

У Босни и Херцеговини је у периоду I - VII 2022. године је примјетан снажан раст цијена производа и услуга. Инфлација мјерена индексом потрошачких цијена је износила 12,2% г/г. Раст цијена енергената (посебно нафте) и прехранбених производа значајно је допринио расту укупног нивоа цијена у Босни и Херцеговини. На тај начин спољни притисци на цијене имали су велики утицај на укупну инфлацију кроз преношење трошковних притисака са произвођачких на потрошачке цијене. Уз поскупљење прехранбених производа цијене у одјељку хране и безалкохолних пића су увећане за 18,8% у посматраном периоду. Поред тога, због високих цијена нафте и нафтних деривата периоду I - VII 2022. године у одјељку превоза цијене су биле више за 26,1% г/г. У одјељку становања, воде, електричне енергије, гаса и других енергената цијене су увећане за 10,2% г/г периоду I - VII 2022. године и имале су нешто мањи допринос расту укупне инфлације у Босни и Херцеговини у односу на храну и превоз. С обзиром на то да су цијене сирове нафте на свјетском тржишту енергената у 2022. години изразито високе, може се претпоставити да ће ниво инфлације у 2022. години бити виши у односу на претходну годину. ЕЦБ у посљедњим¹⁶ пројекцијама за еврозону предвиђа инфлацију од 8,1% г/г, уз цијену сирове нафте од 105,4 \$/барелу, што је 48,2% више у односу на претходну годину. Поред тога, у пројекцијама ЕК (љето 2022) очекује се да би цијена сирове нафте у 2022. години могла бити знатно већа у односу на претходну годину и износити 108,2 \$/барелу (53% г/г), уз бржи раст инфлације у ЕУ од 8,3% г/г. На основу наведеног може се закључити да би инфлација у Босни и Херцеговини до краја године могла остати висока и у просјеку износити око 13% г/г. Међутим, битно је узети у обзир ризике за остварење пројекција (на крају текста) који би могли значајно утицати на кретање инфлације.

Након изразито високе стопе инфлације у претходној години, у 2023. години се очекује нешто спорији раст цијена како у ЕУ тако и Босни и Херцеговини. *Пројциране стопе инфлације у 2023. години углавном би могле бити посљедица постепеног слабљења спољних притисака на цијене, односно нешто нижих цијена енергената и прехранбених производа у односу на претходну годину. Према пројекцијама ЕЦБ-а, цијена сирове нафте у 2023. години могла бити нижа за 14,8% г/г и износила би 89,8 \$/барелу, а инфлација у еврозони би могла успорити и износити 5,5% г/г (у претходној години износила је 8,1%).* Поред тога, очекује се да ће се цијене хране такође почети смањивати због смањења трошковних притисака који се односе на енергенте, као и цијене ђубрива. Слична предвиђање има и ЕК у својим љетним пројекцијама, према којим би инфлација у ЕУ могла износити 4,6% у 2023. години, а цијена сирове нафте би могла бити нижа за 11,6% г/г. Ако се поред наведених екстерних цјеновних детерминанти узму у обзир цијене комуналија без великих осцилација, у Босни и Херцеговини у 2023. години се може очекивати инфлација око 6,7% г/г.¹⁷

Израда пројекција инфлације у Босни и Херцеговини у периоду 2024 - 2025. године, као и претходних година заснива се на кретању цијена енергената и хране на свјетском тржишту, као и пројекције инфлације у ЕУ. ЕЦБ предвиђа да

¹⁶ Пројекције ЕЦБ од септембра 2022. године.

¹⁷ Претпостављени раст цијена ће као и у претходној години зависити од ризика који би могли увећати/смањити инфлацију.

би инфлација у еврозони могла износити 2,3% у 2024. години, уз смањење цијена сирове нафте за 6,9% г/г која би износила 83,6 \$/барелу. Када је у питању кретање индекса хране на свјетском тржишту, посљедње расположиве пројекције¹⁸ Свјетске банке указују да би индекс цијена хране могао бити мањи око 0,5% г/г у 2024. години. На основу наведеног кретања екстерних детерминанти инфлације, али и стабилних цијена комуналија у Босни и Херцеговини се може очекивати инфлација око 3,1% у 2024. и 2,2% 2025. години.

Ризици

Основни ризици за пројекције инфлације подијељени су на екстерне и домаће факторе. Један од доминантних фактора који би могао утицати на цијене јесу дешавања између Украјине и Русије која би могла додатно повећати цијене енергената. Више цијене енергената би могле увећати и улазне трошкове па би укупна инфлација могла бити додатно увећана у односу на основни сценарио. Супротно томе, међу домаћим факторима који би могли да утичу на ниво инфлације су евентуалне привремене измјене акциза на горива, као и стопе ПДВ-а на одређене производе које нису узете у обзир. Поред тога, основне пројекције нису обухватиле ризике попут непредвиђеног раста цијена комуналија, а које би могле довести до промјене инфлације.

Банкарски сектор

Прогноза кретања раста банкарских кредита и депозита у 2022 - 2025. години

Кредитни раст током 2021.године остварио је умјерену стопу раста и дјелимични опоравак активности. Укупан кредитни раст на крају четвртог тромјесечја 2021. године је износио 3,6% г/г, вођен прије свега растом кредита становништва чија стопа је износила 5,5% г/г. За разлику од кредитне активности, нефинансијска приватна предузећа биљеже континуирано веће стопе раста депозита које су током цијеле 2021. године биле двоцифрене (на крају четвртог тромјесечја 2021. године стопа раста депозита била је 17,6% г/г.

Према посљедњим доступним подацима, укупни кредити на крају јула 2022. године имали су стопу раста од 4,5% г/г, док су депозити расли по стопи од 5,3%. У овом периоду за разлику од претходних, раст депозита вођен је депозитима опште владе и нефинансијских приватних предузећа, док становништво биљежи смањење депозита. Сектор становништва у наредном периоду имаће негативну или ниску стопу раста депозита због изложености домаћинства високим инфлаторним шокovima и издвајању већих износа новца на текуће трошкове. Евидентно је и успоравање раста депозита приватних предузећа (у односу на високе стопе у 2021.години) услед виших трошкова производње. Раст укупних депозита у периоду од 2022. до 2023. кретаће се по просјечним стопама од 5,5% до 6,5%, док ће у 2024. и 2025. години са успоравањем инфлације стопе раста бити више, око 8,5 и 9%.

У 2021. години постојао је висок степен пословне неизвјесности повезан са епидемиолошком ситуацијом, поремећајима у домаћој и међународној потражњи и у међународним ланцима снабдијевања и транспорта. Све то имало је одраза

¹⁸ Према пројекцијама Свјетске банке (април 2022).

на смањену кредитну активност компанија која у 2022. години биљежи благи опоравак. Настала неизвјесност по питању кретања цијена и трошкова производње, као и поремећаји у снабдијевању су и даље присутни. Рестриктивна монетарна политика која је на снази у водећим економијама свијета и више каматне стопе утицае на успоравање економског раста у државама трговинским партнерима те ће самим тим и кретање стопе раста укупних кредита у 2022. и 2023. години бити по умјереним стопама између 4%-4,8%. Наведени период биће праћен и израженим волатилностима на финансијском тржишту и већим трошковима финансирања за банкарски сектор, што ће бити пренесено и на цијене кредита.

У периоду 2024 - 2025. године са растом економске активности, стабилизације цијена енергената и побољшањем оптимизма инвеститора и потрошача доћи ће до интензивније кредитне активности са просјечном стопом раста између 6,3% – 7% г/г.

Ризици

Потенцијални ризици везани су за развој инфлације која ће у највећој мјери зависити од кретања цијена енергената. Претпостављене стопе раста депозита такође би се могле мијењати због потенцијалног раста неизвјесности у пословању, што би мотивисало компаније на веће стопе задржавања депозита у односу на стопе раста инвестиционих активности, као и могућег поновног смањења стопе раста депозита у сектору становништва због могућег ризика измјене стања на тржишу рада и расположивог дохотка.

Спољни сектор

Платни биланс Босне и Херцеговине

Подаци из платног биланса Босне и Херцеговине указују да су у 2022. години забиљежена неповољна кретања у спољнотрговинској размјени и платном билансу земље¹⁹, што је великим дијелом узроковано поремећајима у глобалним ланцима снабдијевања, ратом у Украјини те растом цијена сировина и енергената, што је довело до поремећаја економских активности код главних спољнотрговинских партнера.

Према званичним подацима за К1 2022. године и пројекцијама ДЕП-а за остала 3 квартала, дефицит текућег рачуна у оквиру платног биланса Босне и Херцеговине износио би око 1,8 милијарди КМ (односно око 4% БДП-а). Пораст номиналног увоза роба и услуга у посматраном периоду износио би око 24,4%, док би се раст номиналног извоза роба и услуга кретао око 23,9%. Могло би се очекивати да текући нето приливи новца из иностранства у 2022. години остваре раст од 6,7% (највећим дијелом захваљујући расту дознака грађана из иностранства).

Према расположивим подацима за К1 2022. године²⁰, дефицит текућег рачуна виши је за 321% у односу на исти период прошле године. У номиналном износу дефицит текућег рачуна износио је 417 милиона КМ, док је у истом периоду

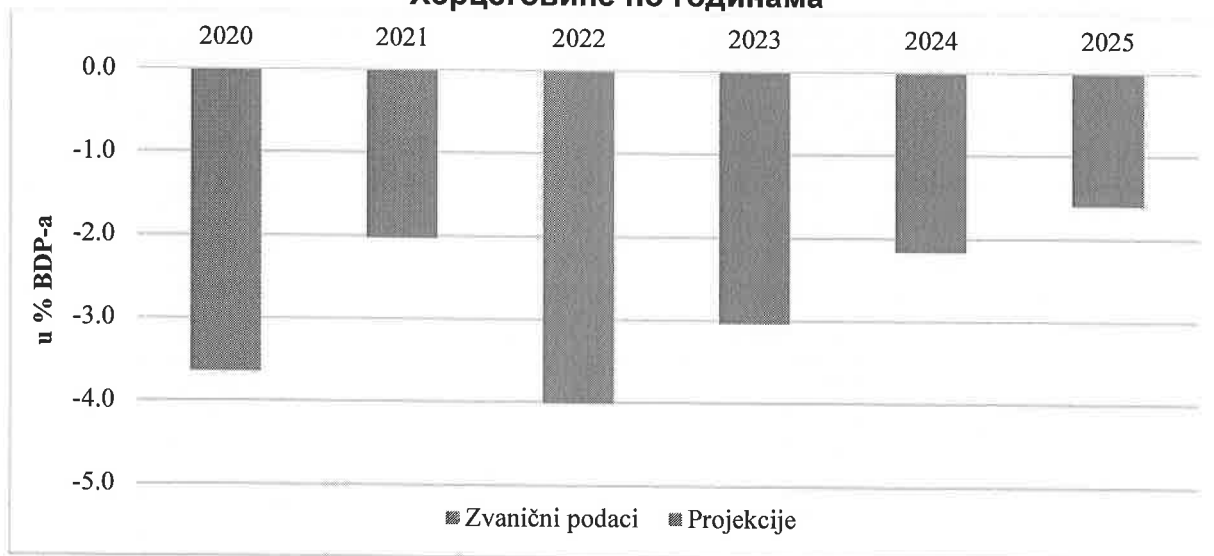
¹⁹ У тренутку израде овог документа су били доступни званични подаци ЦББиХ за К1 2022. године, док су за остатак године кориштени подаци из пројекција ДЕП-а

²⁰ Извор података: ЦББиХ, Статистика платног биланса, јуни 2022.године

прошле године био 99 милиона КМ. Евидентно је да се овај пораст дефицита текућег рачуна (упркос расту нето прилива новца из иностранства за око 100 милиона КМ) десио под утицајем повећања спољнотрговинског дефицита који је виши за 419 милиона КМ (у К1 2021. године био је 965 милиона КМ, док је у К1 2022. године износио 1,385 милијарди КМ).

Према доступним подацима ЦББиХ, дефицит спољнотрговинске размјене за К1 2022. године виши је за 43,4% (г/г). Увоз роба и услуга порастао је за 41,1%, док је истовремено извоз роба и услуга остварио раст од 40,4%. Дознаке грађана из иностранства су у К1 2022. године порасле за 14%.

Графикон 1: Пројекције кретања дефицита текућег рачуна Босне и Херцеговине по годинама

Извор: ЦББиХ и пројекције ДЕП-а

Претпоставке за платни биланс 2023 - 2025

На бази пројекција ДЕП-а очекивано номинално смањење спољнотрговинског дефицита роба и услуга у 2023. години би било 5,5%, а до наставка негативне стопе раста спољнотрговинског дефицита би могло доћи и у 2024. години, када се очекује смањење за 5,9%, те у 2025. години, када би спољнотрговински дефицит био мањи за 3,3%. Увоз роба и услуга у периоду 2023 - 2025 би се кретао у интервалу од 6%-7,2%, док би са друге стране извоз роба и услуга у наведеном периоду номинално порастао између 8,9%-9,4%,

Као удио у БДП-у дефицит текућег рачуна за 2023. годину, према пројекцијама ДЕП-а, износио би око 3%, док би се за период 2024 - 2025. године могло очекивати да дође до смањења дефицита (у интервалу од 1,6% до 2,2% БДП-а). Очекује се да би текући нето приливи из иностранства у 2023. години могли номинално порасти за 0,5%, док би се за период 2024 - 2025. године могло очекивати да номинална стопа раста износи између 0,7% и 1,5%.

С обзиром да је јако тешко процијенити изворе финансирања дефицита текућег рачуна може се очекивати да ће дефицит текућег рачуна и даље финансирати приливима финансијских средства из иностранства (кроз трговинске кредите, директне стране инвестиције те кроз евентуална нова задуживања на међународном финансијском тржишту).

Главни ризици за промјене у кретању платног биланса Босне и Херцеговине налазе се у спољнотрговинском дефициту, тј. у промјенама стопа извоза и увоза роба и услуга, као и промјенама цијена на свјетском тржишту. Повољно пословно окружење и већа стопа запослености дијаспоре Босне и Херцеговине могла би довести до пораста стопе текућих трансфера из иностранства, а самим тиме и до повећања расположивог дохотка. Насупрот томе, у случају лошијег пословног окружења и мање запослености грађана Босне и Херцеговине на привреном раду у иностранству, а тиме и смањених текућих трансфера из иностранства расположиви доходак би био мањи.

Код финансирања дефицита текућег рачуна највећи ризици се налазе у смањеном приливу директних страних инвестиција, отежаном приступу трговинским кредитима као и немогућност задуживања на међународном финансијском тржишту.

Спољнотрговинска размјена

Кретања спољнотрговинске размјене у 2021. и 2022. години

Побољшање епидемиолошких прилика и јачање привредне активности у свијету након пандемијске године резултирало је снажним опоравком спољнотрговинске робне размјене у Босни и Херцеговини. Тако је Босна и Херцеговина према подацима БХАС-а за 2021. годину забиљежила раст свих спољнотрговинских показатеља. Вредносно посматрано, укупна спољнотрговинска робна размјена у Босни и Херцеговини у 2021. години износила је скоро 36 милијарди КМ, што представља повећање од 8,5 милијарди КМ односно 30,9% у односу на претходну годину. Извоз роба из Босне и Херцеговине у 2021. години износио је 14,3 милијарде КМ, што је представљало повећање од скоро 3,8 милијарди КМ, односно скоро 36%. Увоз роба је износио 21,6 милијарди и увећан је за скоро 28% у односу на претходну годину. На основу ових показатеља може се констатовати да се спољнотрговинска робна размјена у Босни и Херцеговини прилично добро опоравила након пандемије, што је и наговјештавано у оквиру ранијих извјештаја. Наиме, Босна и Херцеговина је бар у оквиру спољнотрговинске робне размјене успјела у потпуности надокнадити губитке из претходне године, па чак и надмашити резултате спољнотрговинске робне размјене из 2018. и 2019. године које су биле релативно успјешне. Међутим, приликом интерпретације ових показатеља вриједи истаћи исто тако да приказане стопе раста представљају номинална повећања и да су под утицајем како базног тако и цјеновног ефекта. Наиме, према расположивим подацима БХАС-а за 2021. годину у Босни и Херцеговини је забиљежен раст извозних и увозних цијена од око 15% у односу на исти период претходне године, тако да су реална повећања знатно нижа у односу на номинална.²¹ С друге стране, поред повећања роба побољшање епидемиолошке ситуације резултирало је повећањем у оквиру извоза услуга (туризам), што је додатно ојачало раст спољнотрговинске размјене у Босни и Херцеговини у 2021. години.

²¹Агенција за статистику Босне и Херцеговине, саопштење, „Индекси јединичних вриједности извоза и увоза БиХ, четврто тромјесечје 2021“, 22.2.2022. године.

С друге стране, тренутно расположиви подаци о спољнотрговинској робној размјени период **јануар - јули 2022. године** указују на то да је тренд раста из претходне године настављен. Тако је Босна и Херцеговина, према подацима БХАС-а за период јануар - јули 2022. године, остварила извоз роба у вриједности од 10,5 милијарди КМ, што представља повећање од 37,5% у односу на исти период претходне године.²² Међутим, приликом интерпретације ових прилично високих стопа раста потребно је имати на уму ценовни ефекат који је највјероватније довео до овако високих повећања. Наиме, према подацима ИМФ-а током првих 7 мјесеци 2022. године дошло је до раста свјетских цијена од око 50%, при чему су највећа повећања забиљежена у оквиру категорије енергенти (нафта 66,5% и природни гас 213%, затим цијена хране које су увећане за 20,5%).²³

С друге стране, према тренутно расположивим пројекцијама, у земљама ЕУ се у 2022. години се очекује економски раст од 2,7%, што би требало омогућити стабилну извозну потражњу и наставак тренда раста спољнотрговинске размјене у Босни и Херцеговини.²⁴ У складу са овим кретањима и претпоставкама ДЕП-а из основног сценарија за 2022. годину је да се у Босни и Херцеговини може очекивати релативно добар опоравак у оквиру спољнотрговинске робне размјене са свијетом, посебно у домену трговине робама. Наиме, према пројекцијама ДЕП-а, у 2022. години у Босни и Херцеговини се очекује раст укупног извоза од више од 15% у реалном смислу, ношен растом извоза роба са очекиваном стопом раста од 15,8%, док је очекивани раст извоза услуга око 13%.²⁵ Међутим, тренд раста свјетских цијена засигурно ће током 2022. године имати утицај на кретање босанскогереговачког извоза. Стога су очекиване номиналне стопе раста знатно више од реалних па се у складу с тим на крају 2022. године може очекивати номинални раст укупног извоза од око 24%. С друге стране, с обзиром да је Босна и Херцеговина прилично увозо зависна економија, у 2022. години се може очекивати и реални раст укупног увоза од око 12%, са уједначеним стопама раста увоза роба и услуга. Као што је то случај са кретањем извоза, очекивани раст увозних цијена би резултирао знатно вишим стопама раста увоза у номиналном смислу од 25% на крају 2022. године. Оваква кретања извоза и увоза у коначници би на крају 2022. године требали резултирати повећањем спољнотрговинског дефицита, тако да би трговински биланс имао неутралан утицај на пројигирани економски раст у 2022. години.

Пројекција кретања спољнотрговинске размјене за период 2023 - 2025. година

Током периода 2023 - 2025. године очекује се да ће кретање привредне активности у екстерном окружењу (економски раст, инфлација, каматне стопе, ланци снабдијевања) уз интерне динамике у Босни и Херцеговини одредити кретање спољнотрговинске размјене са свијетом Само под претпоставком побољшања привредне активности и санирања новонасталих глобалних економских изазов са којима се суочава свјетска економија могуће је очекивати и побољшање спољнотрговинске размјене у Босни и Херцеговини. Дакле, у

²² Агенција за статистику Босне и Херцеговине, Саопштење, „Спољнотрговинска робна размјена у Босни и Херцеговини за јули 2022. године - претходни подаци“, 20.8.2022. године.

²³ <https://www.imf.org/en/Research/commodity-prices>

²⁴ У процесу пројигирања економских кретања у спољном окружења (извозне тражње) кориштени су расположиви подаци ДГ ЕЦФИН-а „European Economic Forecasts“ Summer 2022 (Интерим) из јула 2022. године.

²⁵ Пројекција ДЕП-а БиХ, септембар 2022. године

случају да наведене околности буду превазиђене, пројекција ДЕП-а је да би се у Босни и Херцеговини у периоду 2023.-2025. година могло очекивати реално повећање укупног извоза са годишњим стопама раста од 6,6% у 2023., 6,8% у 2024 и 7,3% у 2025. години у реалном смислу респективно.²⁶ Ово повећање извоза увјетовано је стабилном извозном тражњом, проширењем производне базе и подизањем конкурентности у земљи. С друге стране, повећање економске активности у земљи, односно раст домаће тражње у оквиру сектора становништва и корпоративног сектора кроз нешто бржи раст потрошње и инвестиција требали би резултирати и повећањем увоза у Босну и Херцеговину. Према пројекцијама ДЕП-а очекује се да стопе раста увоза буду нешто ниже у односу на извозне и требале би се кретати од 4,7% у 2023. години, 4,6% у 2024. години, и 5,7% у 2025. години.²⁷ Више стопе раста извоза од увозних у средњем року би требале резултирати повећањем заступљености извоза у БДП-у на око 50%, док би укупни извоз (робе +услуге) износио око 60% закључно са 2025. годином. Резултат оваквих трендова кретања извоза и увоза било би постепена стабилизација укупног спољнотрговинског дефицита на око 10% БДП-а, уз благо позитиван допринос економском расту од 0,3 п.п. на годишњем нивоу и побољшане покривености увоза извозом на скоро 80% закључно са 2025. годином.

Ризици

Спољни ризици по питању спољнотрговинске робне размјене у Босни и Херцеговини су везани за економска кретања у главним трговинским партнерима (ЕУ 27 и земље региона). Евентуална ескалација украјинско-руског сукоба и раст свјетских цијена енергената и хране негативно би се одразили на извозну потражњу, а самим тим и на спољнотрговинску размјену у Босни и Херцеговини у периоду 2022 - 2025. године. Поред екстерних ризика, потенцијални ризик за пројекције спољне трговине у основном сценарију за период 2022 - 2025. године представљају и интерни ризици. Наиме, додатно усложњавање политичке кризе усљед општих избора у 2022. године могло би резултирати додатним потешкоћама у процесима економског управљања у земљи, што би се посебно негативно одразило како на економску активност тако и на институције које су надлежне за спољнотрговинско пословање у Босни и Херцеговини. Евентуална материјализација ових унутрашњих ризика би додатно отежала и угрозила пословање компанија које су извозно оријентисане, те додатно ослабила инако недовољно диверзификовану извозну понуду Босне и Херцеговине. Индиректне штетне посљедице евентуалне материјализације унутрашњих ризика би се огледале кроз смањење тржишног удјела босанскохерцеговачких компанија на свјетским тржиштима и губитак конкурентности како компанија које послују на извозним тржиштима тако и цјелокупне економије.

²⁶ Детаљнији приказ кретања **стопа раста извоза**: 2023. година укупни извоз 6,6% (робе 7,1%, услуге 4,9%), 2024. година укупни извоз 6,8% (робе 6,2%, услуге 8,9%), и 2025. године укупни извоз 7,3% (робе 7,0%, услуге 8,5%).

²⁷ Детаљнији приказ кретања **стопа раста увоза**: 2023. година укупни увоз 4,7% (робе 4,9%, услуге 0,4%), 2024. година укупни увоз 4,6% (робе 4,6%, услуге 3,7%), и 2025. године укупни увоз 5,7% (робе 5,7%, услуге 5,1%)

Најновија економска кретања и страна директна улагања за период 2022 - 2025. године

Након значајног раста страних директних улагања у свијету у 2021. години (77% г/г УНЦТАД) почетком 2022. године долази до погоршања геополитичке, али и епидемиолошке ситуације. Рат који је у фебруару почео у Украјини готово тренутно мијења геополитичку, али и економску ситуацију. Позитивни трендови економских кретања из претходне године су прекинути, уз озбиљне поремећаје у свјетским економским токовима.

Усљед санкција међународне заједнице долази до замрзавања и повлачења руског капитала, уз посљедичну ликвидацију појединих компанија. Као потврда претходно наведеног не изненађује чињеница да су вриједности водећих свјетских индекса DJIA, Nasdaq, StoxxEurope600 забиљежиле двоцифрене стопе пада у деветом мјесецу 2022. године.

Слична ситуација је забиљежена и у Босни и Херцеговини. Долази до повлачења капитала Збербанк БХ д.д. из земље, а заустављена су улагања у нафтну и гасну индустрију која је у већинском власништву руских компанија (рафинерија нафте, терминал за течни гас, најављена гасификација). Тако након регистрованог повећања СДУ у 2021. години (од 22,1% г/г) долази до наглог пада улагања у првом кварталу 2022. године (45,7% г/г)²⁸. На основу претходно наведеног, процјена је да би СДУ у 2022. години могла остварити свега 1,3% учешћа у БДП-у.

Инфлаторна кретања, уз значајно успоравање привредног раста у свијету те поремећаји и несташице у снабдијевању енергентима и сировинама неминовно ће у наредном периоду негативно дјеловати на даљња улагања. Очекује се да ће доћи до застоја и кашњења у изградњи већ планираних инфраструктурних и енергетских пројеката (ауто-пут Вукосавље - Брчко²⁹, ауто-пут Бања Лука - Приједор³⁰, аеродром Требиње и ХЕС Горња Дрина, ТЕ Угљевик³¹). На основу претходно наведеног, процјена је да би СДУ у наредној 2023. години могла достићи 1,8% учешћа у БДП-у.

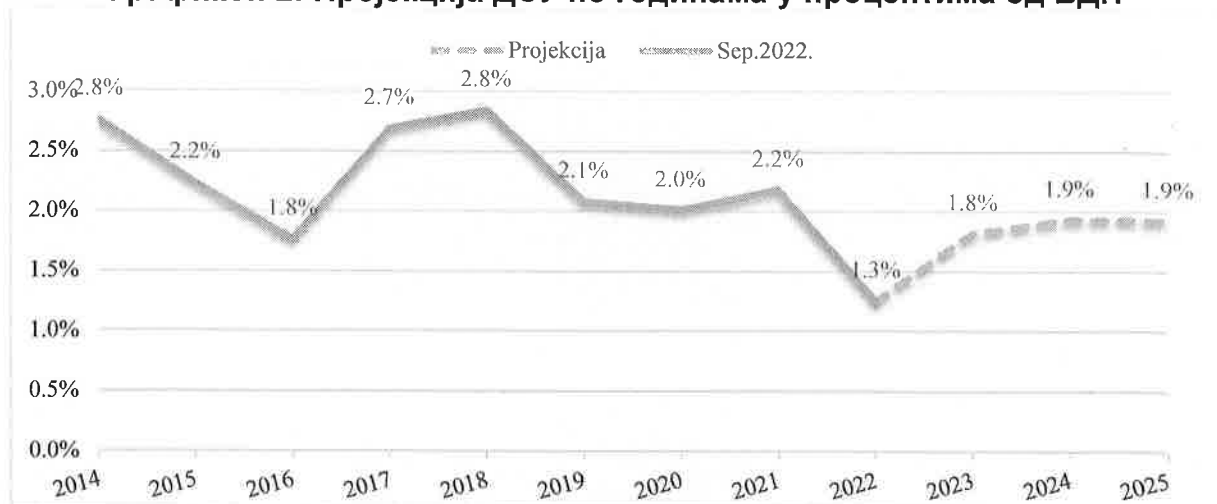
²⁸ Према посљедњим доступним подацима ЦББиХ за први квартал 2022. године укупна СДУ у Босни и Херцеговини су са дотигнутих 192,0 мил. КМ (нето финансијска пасива) мања за 45,7% у односу на исти период у прошлој години.

²⁹ <https://vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Premijer/Media/Vijesti/Pages/vukosavlje-brcko.aspx>

³⁰ <http://www.autoputevirs.com/aprs/Doc.aspx?cat=5&subcat=24&id=24&lang=cir&txt=295>, потписан уговор о концесији са кинеском компанијом „China Shadong Int. Economic & technical cooperation Group Ltd.

³¹ <https://balkangreenenergynews.com/rs/firme-iz-kine-poljske-potpisale-ugovor-o-izgradnji-termoelektrane-ugljevik-3/>

Графикон 2: Пројекција ДСУ по годинама у процентима од БДП

Извор: БХАС, ЦББиХ и ДЕП процјена

Постепеним смиривањем ситуације на међународном тржишту и смањењем цијена енергената СДУ би се у наредним годинама (у 2024. и 2025. години) постепено почела опорављати те би достигла око 1,9% учешћа у БДП.

Ризици

Даљње заостравање санкција и потпуни прекид досадашњих линија снабдијевања енергентима и сировинама које су се до сада увозиле из Русије и Украјине узроковаће још већа инфлаторна кретања и падове економске активности те неминовно успорити инвестиционе пројекте у региону и Босни и Херцеговини. Због везаности за руске компаније нарочито би било погођено улагање у нафтну и гасу индустрију. Потребно је напоменути да је Босна и Херцеговина још увијек под санкцијама Енергетске заједнице³², што се може показати у наредном периоду као препрека за нова улагања. Могућност усложњавања политичких и безбједносних прилика у земљи додатно би негативно утицало на учешће СДУ у БДП-у које би се кретало испод 2%.

³² https://www.energy-community.org/implementation/Bosnia_Herzegovina.html

II ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА

II.1. Основе и претпоставке пројекција прихода од индиректних пореза

Пројекције индиректних пореза темеље се на пројекцијама макроекономских показатеља ДЕП-а из априла 2022. године, а узимају у обзир трендове наплате индиректних пореза, те текуће владине политике у области индиректног опорезивања (*baseline* сценарио).

Текуће политике у области индиректног опорезивања обухватају:

а) Законом о порезу на додату вриједност регулишу се обавезе и систем плаћања ПДВ-а³³;

б) Законом о акцизама у Босни и Херцеговини регулисана је политика акциза³⁴. Политика акциза на дукан у 2022. години утврђена је, осим претходно наведеним законом, и Одлуком Управног одбора УИО³⁵. У сфери опорезивања цигарета окончана је хармонизација са стандардима ЕУ у 2019. години достизањем законског лимита акцизе за све категорије цигарета, док се на опорезивање резаног дукана примјењује политика према измјенама Закона из 2014. године³⁶;

ц) Законом о царинској политици у Босни и Херцеговини³⁷ уређују се основни елементи царинске политике, те општа правила и поступци који се примјењују на робу која се уноси и износи из царинског подручја Босне и Херцеговине.

II.2. Трендови наплате индиректних пореза

Прикупљени приходи од индиректних пореза имају дугорочно тренд раста уз изузетке пада у кризној 2009. години, пада у 2020. години као посљедица кризе изазване корона вирусом, те стагнације и благог раста у 2012. и 2013. години, док су у 2021. години забиљежена рекордна наплата ових прихода (графикон 2.1.).

³³ "Службени гласник БиХ", бр. 9/05, 35/05, 100/08 и 33/17

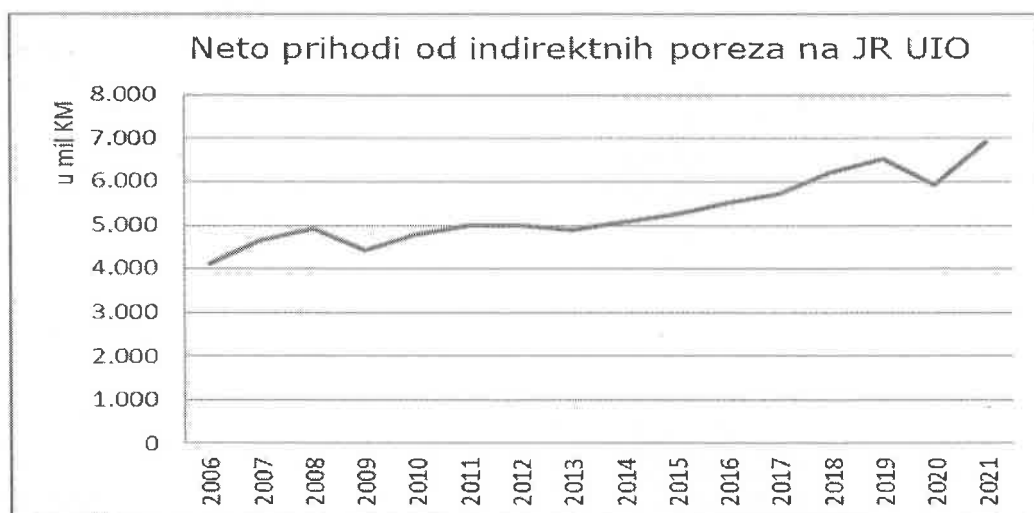
³⁴ "Службени гласник БиХ", бр. 49/09, 49/14, 60/14 и 91/17

³⁵ Одлука о утврђивању специфичне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дукан за пушење за 2022. годину (Службени гласник БиХ, број 67/21).

³⁶ Нова политика је у примјени од 1.8.2014. (Измјене Закона о акцизама у БиХ "Службени гласник БиХ" бр. 49/14)

³⁷ Нови Закон о царинској политици ("Службени гласник БиХ", број 58/15) примјењиваће се од 1.8.2022. године (Савјет министара БиХ је на 48. сједници, одржаној 30.3.2022. године, на приједлог Управе за индиректно опорезивање донио Одлуку о измјени Одлуке о провођењу Закона о царинској политици у Босни и Херцеговини, којом се помјера рок почетка њене примјене са 1.4.2022. на 1.8.2022., а до тог датума се примјењује стари Закон о царинској политици ("Службени гласник БиХ" бр. 57/04, 51/06, 93/08, 54/10 и 76/11). Изузетак је члан 207 новог закона који се примјењује од 25.4.2018. г.

Графикон 2.1. Нето приходи од индиректних пореза на ЈР УИО (2006-2021)

Извор: УИО, ОМА, Пројекције од индиректних пореза за период 2022 - 2025, април 2021. г.

Табела 2.2. Удио прихода од индиректних пореза са ЈР УИО у БДП-у и укупној потрошњи

(у %)	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
БДП	19,1	19,2	18,1	16,6	18,0	18,2	17,8	17,0	17,5	17,4	17,5	17,3	17,8	17,9	16,7	17,3
потрошња	18,8	19,3	18,0	16,6	17,7	17,9	17,6	17,1	17,5	18,0	18,7	18,9	19,7	19,9	18,4	20,1

Извор: Калкулација на основу података УИО и БХАС³⁸

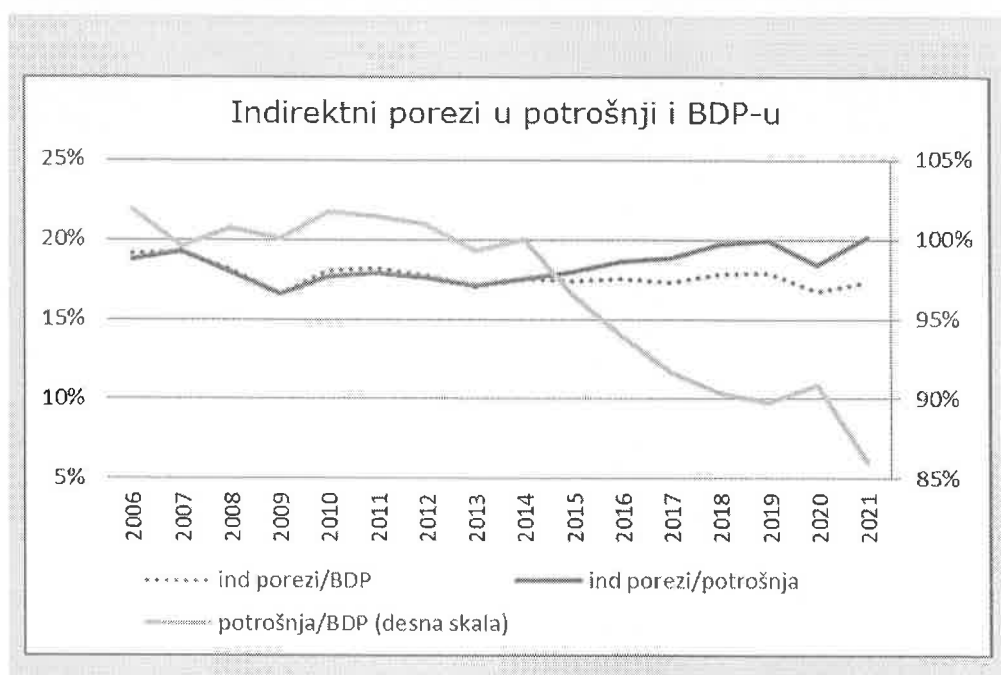
Удио индиректних пореза са ЈР УИО у БДП-у је значајно варирао протеклих година (табела 2). Од оснивања УИО (2006) се распон овог показатеља кретао од 16,6% (минимална вриједност, 2009. година) до 19,2% (максимална вриједност, 2007. година). У претходној, 2021. години, износио је 17,3%. Динамика индиректних пореза у БДП-у зависила је од бројних фактора: кретања пореских стопа и пореске основице, ефикасности наплате пореза, кретања потрошње, али и других категорија бруто друштвеног производа (инвестиције, увоз и извоз), које осим потрошње утичу на висину називника овог показатеља. Удио индиректних пореза са ЈР УИО у укупној потрошњи је такође варирао, а од 2014. до 2019. године имао је непрекидни тренд раста. У 2019. години је износио 19,9%, док је у 2020. години опао на 18,4%. У 2021. години је поново нарастао на 20,1 %, што је максимум од оснивања УИО.

На сљедећем графикону приказан је удио индиректних пореза у БДП-у БиХ у периоду 2006 - 2021. године разложен на компоненте: удио прихода од

³⁸ Документи Агенције за статистику БиХ: Бруто домаћи производ за Босну и Херцеговину 2021, Расходни приступ, први резултати, 30.9.2022. године; Бруто домаћи производ према производном, доходовном и расходовном приступу, 2020, 28.2.2022., и Бруто домаћи производ - ванредно саопштење од 19.7.2021. године

индиректних пореза у укупној потрошњи и удио укупне потрошње у БДП-у (у складу са методологијом из ОЕЦД анализе³⁹).

Графикон 2.3. Индиректни порези у потрошњи и БДП-у, 2006-2021

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

На основу графикана се може закључити да је удио индиректних пореза у БДП-у и у потрошњи био на приближно једнаком нивоу све до 2015. године, до када се удио потрошње у БДП-у кретао на нивоу око високих 100%. Од 2015. године је наступио тренд пада удјела потрошње у БДП-у (са изузетком благог раста у 2020. години), а у 2021. години он је износио 86,0%. Са падом удјела потрошње у БДП-у, од 2015. године је линија удјела индиректних пореза у потрошњи изнад линије њиховог удјела у БДП-у.

У 2021. години дошло је до снажног пада удјела потрошње у БДП-у у односу на претходну годину. Са друге стране, удио индиректних пореза у БДП-у је порастао за 0,6 п.п., чиме он достиже ниво од 17,3%. Анализирано према компонентама из једначине ОЕЦД-а, раст удјела индиректних пореза у БДП-у у 2021. години кумулативни је резултат годишњег раста удјела индиректних пореза у потрошњи за 1,73 п.п., те пада удјела потрошње у БДП-у за 4,81 п.п.

Наплата у 2021. години

У 2021. години остварен је раст наплате индиректних пореза већи за 16,7% у односу на пандемијску 2020. годину, односно већи за 5,8% у односу на рекордну 2019. годину. Док је у првом кварталу остварен негативан раст наплате прихода од 4,2% као посљедица пандемије, у другом кварталу долази до опоравка, односно до снажног раста наплате од 3,15%. Највећи утицај на раст годишње

³⁹ Simon, H. and M. Harding (2020), "What drives consumption tax revenues?: Disentangling policy and macroeconomic drivers" OECD Taxation Working Papers.

наплате прихода има раст наплате индиректних пореза од нерезидената (дијаспоре, туриста, прекогранични и малогранични саобраћај) у трећем и четвртном кварталу од 23,4% и 19,4% респективно.

У складу са званично објављеним подацима у Билтену број 201/202, март/април 2022. године, издатом од стране ОМА-е, на раст наплате нето прихода од индиректних пореза у 2021. години највећи утицај је имао раст наплате ПДВ-а, а декомпозиција суфицита ПДВ-а показује да је позитиван тренд у односу на 2019. годину забиљежен и код наплате ПДВ-а на увоз и у наплати домаћег ПДВ-а, док је мањи раст остварен код наплате прихода од царина и путарине. Што се тиче акциза, благи раст остварен је само код акциза на алкохол и алкохолна пића, а све остале подврсте су мање у односу на 2019. годину, те је и укупна акциза испод наплате у 2019. години. Само у првом кварталу 2021. године наплата је била на нивоу истог квартала 2019. године као посљедица пандемије из претходног периода, док је у остала три квартала у односу на исте периоде 2019. године, услед релаксирања мјера за сузбијање пандемије постепено дошло до опоравка наплате, те је забиљежен раст од 5,1%, 7,7% и 9,8% (респективно).⁴⁰

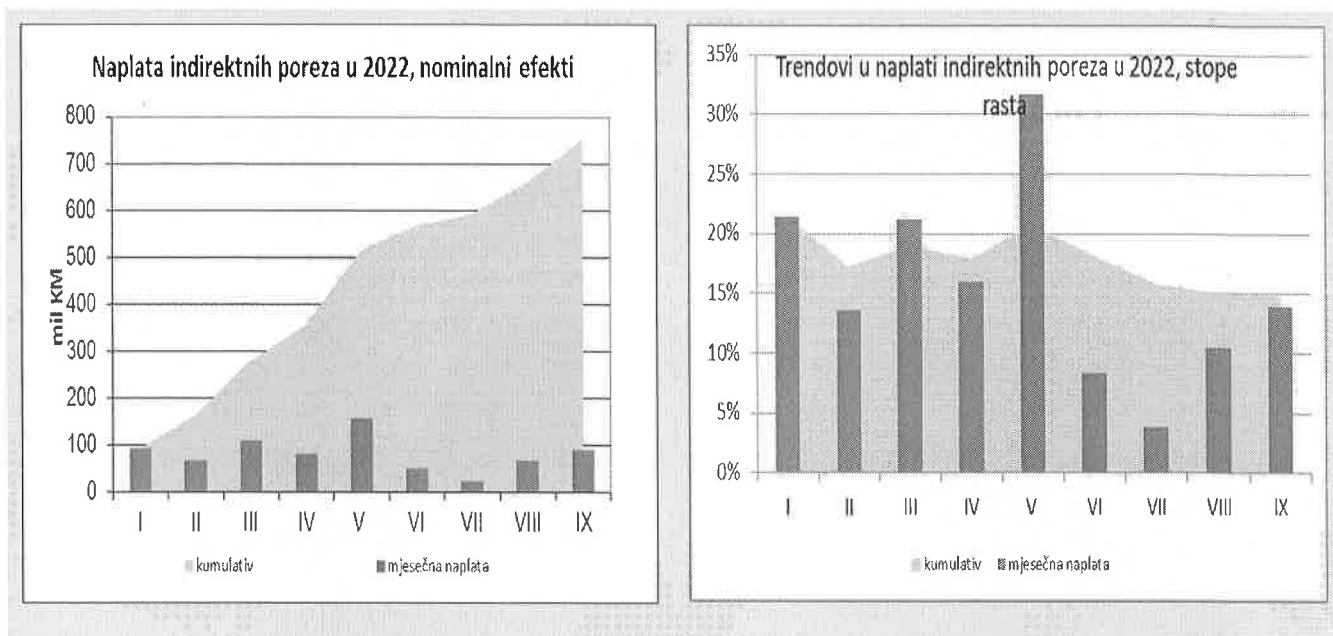
Наплата у прва три квартала 2022. године

Укупни приходи

Према прелиминарном извјештају о готовинском току, на ЈР УИО је у мјесецу септембру 2022. наплаћен 121 мил. КМ бруто прихода више него у истом мјесецу 2021. године, а истовремено су исплате поврата биле веће за 30,8 мил. КМ. У коначници, нето наплата индиректних пореза у септембру је износила 740 мил. КМ, што је за 13,9% више него у септембру 2021, односно за 90,2 мил. КМ (графикон 2.4). Снажан раст наплате у септембру повећао је кумулативни суфицит у наплати индиректних пореза. Тако је у периоду јануар - септембар 2022. у односу на исти период 2021. године нето наплата је била већа за 750,3 мил. КМ, односно за 14,8%.

⁴⁰ ОМА: Билтен број 201/202, март/април 2022. год.

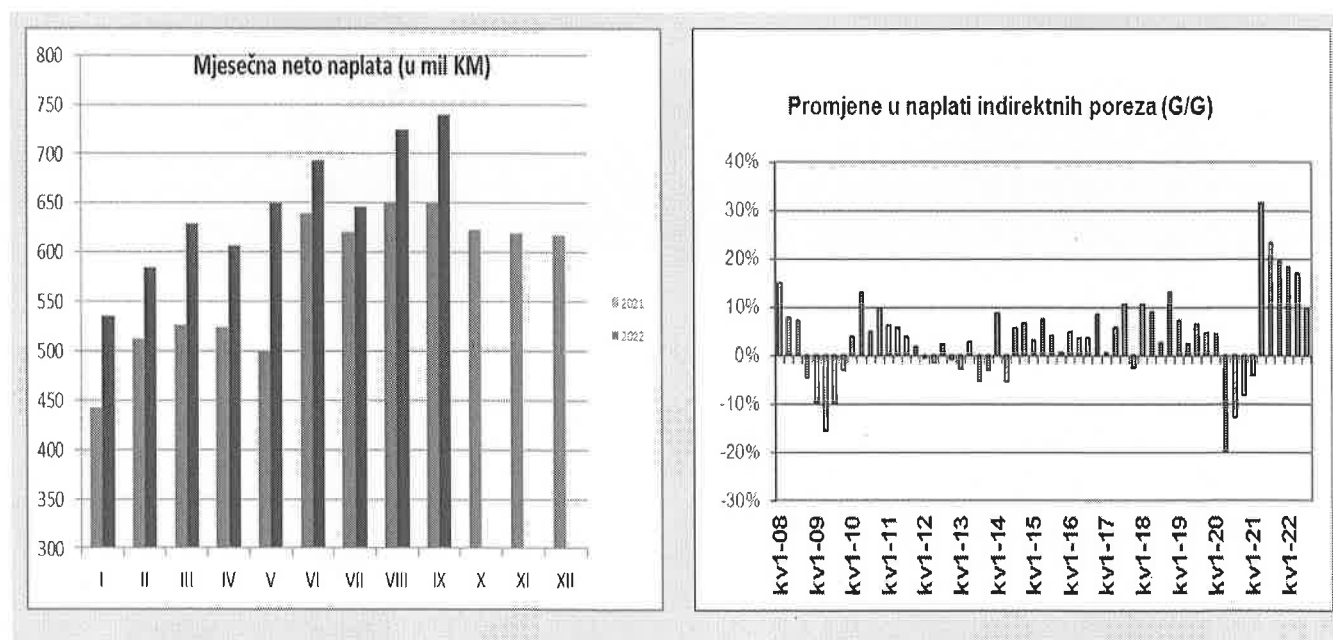
Графикон 2.4. Наплата индиректних пореза у 2022. години: номинални ефекти и стопе раста

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Анализа наплате прихода од индиректних пореза у првих пет мјесеци 2022. године указује на високе нето ефекте, који су због ниске основице за поређења из 2021. имали за резултат високе мјесечне стопе раста у 2022. До јуна 2021. основица за поређења била је ниска због рестриктивних *антиковид* мјера, но, већ у наредним мјесецима до краја 2021. године, након ублажавања епидемиолошких мјера расте наплата прихода. Због више основице за поређење нето ефекти након маја 2022. године, у смислу додатно наплаћених прихода, су мањи, а мјесечне стопе раста знатно ниже.

Графикон 2.5 Мјесечна нето наплата индиректних пореза

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

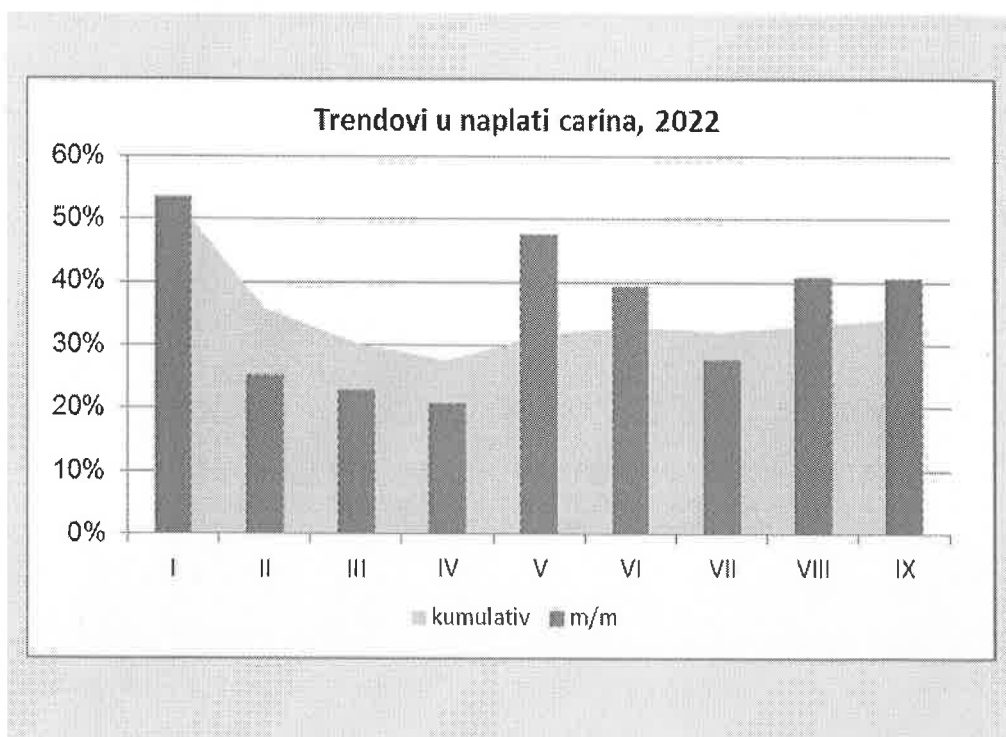
Квартална поређења указују на високе стопе раста наплате од другог квартала 2021. године, са трендом благог успоравања, који је и очекиван због исцрпљивања базног ефекта из 2020, односно 2021. године. У првом кварталу 2022. остварен је раст нето наплате индиректних пореза од 18,2%, у другом кварталу раст од 17,1 %, а у трећем кварталу 9,9% у односу на исти квартал 2021. године. Успоравање се може видјети и у дистрибуцији нето ефеката. Од укупно 750,3 мил. КМ нето ефеката у првом кварталу 2022 је остварено 37,2% (или 279,2 мил. КМ), у другом 38,5% (или 289,1 мил. КМ), а у трећем 24,3% (или 182 мил. КМ). Значајан фактор успоравања нето наплате индиректних пореза је и огроман раст поврата, као посљедице раста увоза⁴¹ и извоза⁴².

Анализа по врстама прихода

Царине

У септембру је настављен тренд високих стопа раста прихода од царина. Наплаћено је 40,5% царина више него у истом мјесецу 2021. године, што је стабилизовало раст кумулативних прихода од царина на 34,2% (графикон 2.6).

Графикон 2.6. Трендови у наплати царина, 2022

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

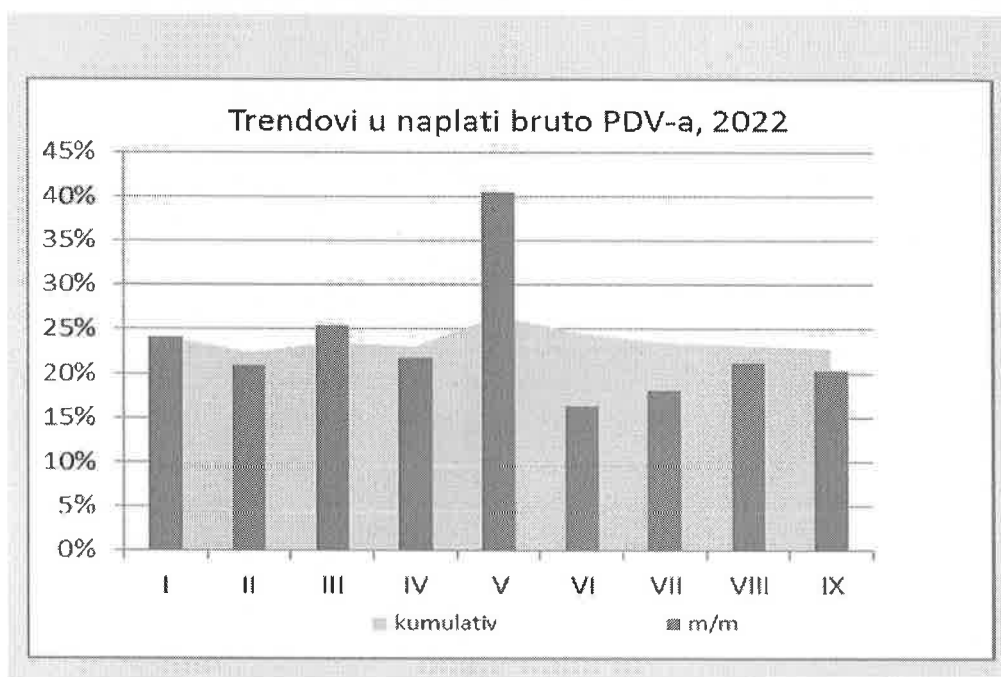
⁴¹ Према подацима УИО, раст увоза у периоду јануар - септембар 2022 износио је 38,5%.

⁴² Према подацима УИО, раст извоза у периоду јануар - септембар 2022 износио је 33,7%.

Порез на додату вриједност (ПДВ)

Наплата ПДВ-а у 2022. је стабилна, са врло високим мјесечним стопама раста. Мјесечне стопе раста бруто наплате су се кретале у распону између 20% и 25% у првих пет мјесеци 2022. због ефекта базе из 2021., а посљедња три мјесеца са умјеренијим стопама раста. Врло високи раст у мају од 40% представља овогодишњи максимум. Умјереније стопе раста након маја, максимално до 20%, довело су до успоравања кумулативног раста на 22,8% на нивоу девет мјесеци.

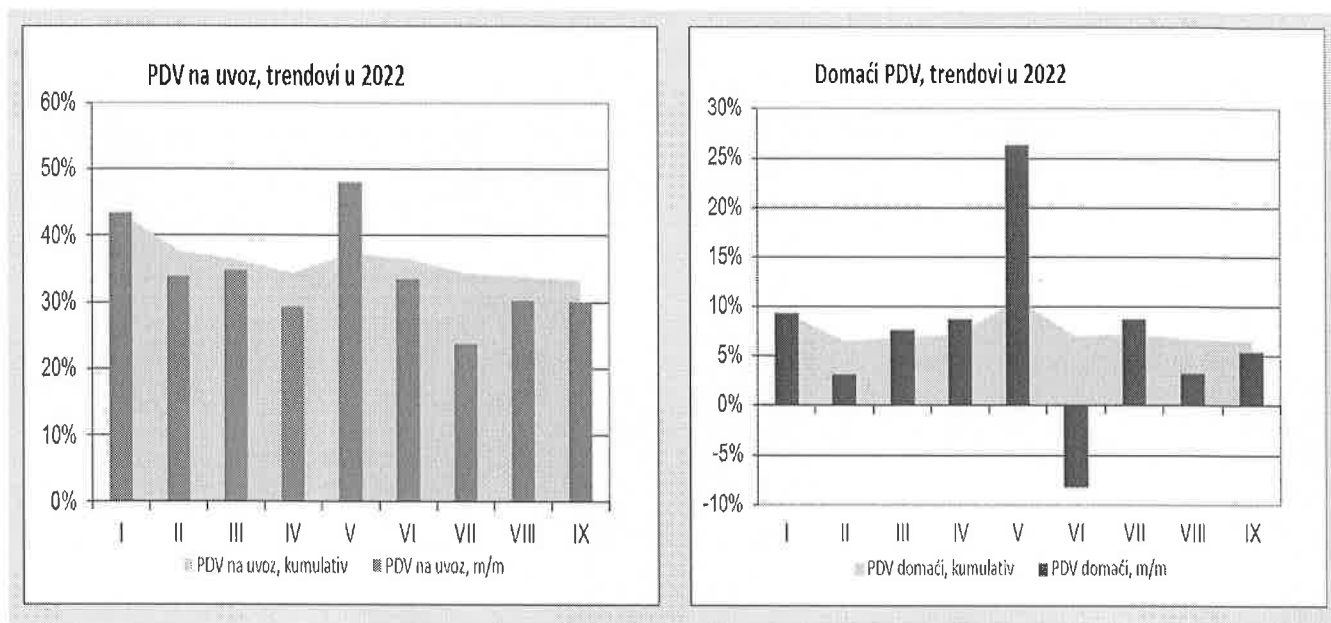
Графикон 2.8. Трендови у наплати ПДВ-а

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Анализа структуре бруто ПДВ-а указује на закључак да је раст бруто наплате ПДВ-а у 2022. у највећој мјери посљедица позитивних трендова у наплати ПДВ-а на увоз. Кумулативни ефекат већег пондера ПДВ-а на увоз у структури бруто ПДВ-а и врло високих мјесечних стопа раста јесте кумулативна стопа раста од 30%. С друге стране, у наплати домаћег ПДВ-а примјетне су снажне осцилације, поготово у мају и јуну. Због осцилирања наплате кумулативна стопа раста домаћег ПДВ-а у истом периоду износи 6,5%. Но, и даље се ради о високој стопи раста у односу на пројекције потрошње. Након усклађивања тренутно неусклађених прихода, од којих се већи дио односи на ПДВ-е, кумулативна стопа раста домаћег ПДВ-а ће у сваком случају бити већа.

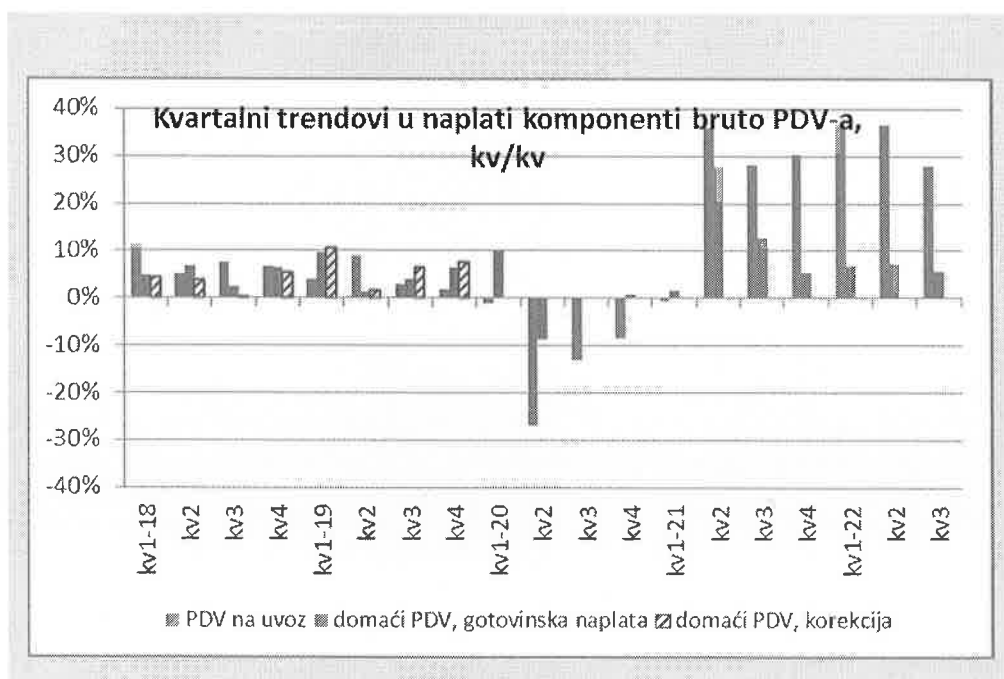
Графикон 2.9. Мјесечна наплата прихода од ПДВ-а на увоз и домаћег ПДВ-а

Извор: УИО, ОМА: Пројекције индиректних пореза за период 2022-2025, април 2022. г.

Квартална анализа показује стабилан квартални раст домаћег ПДВ-а у посљедњих шест квартала, а евидентно је успоравање раста код ПДВ-а на увоз у трећем кварталу 2022.

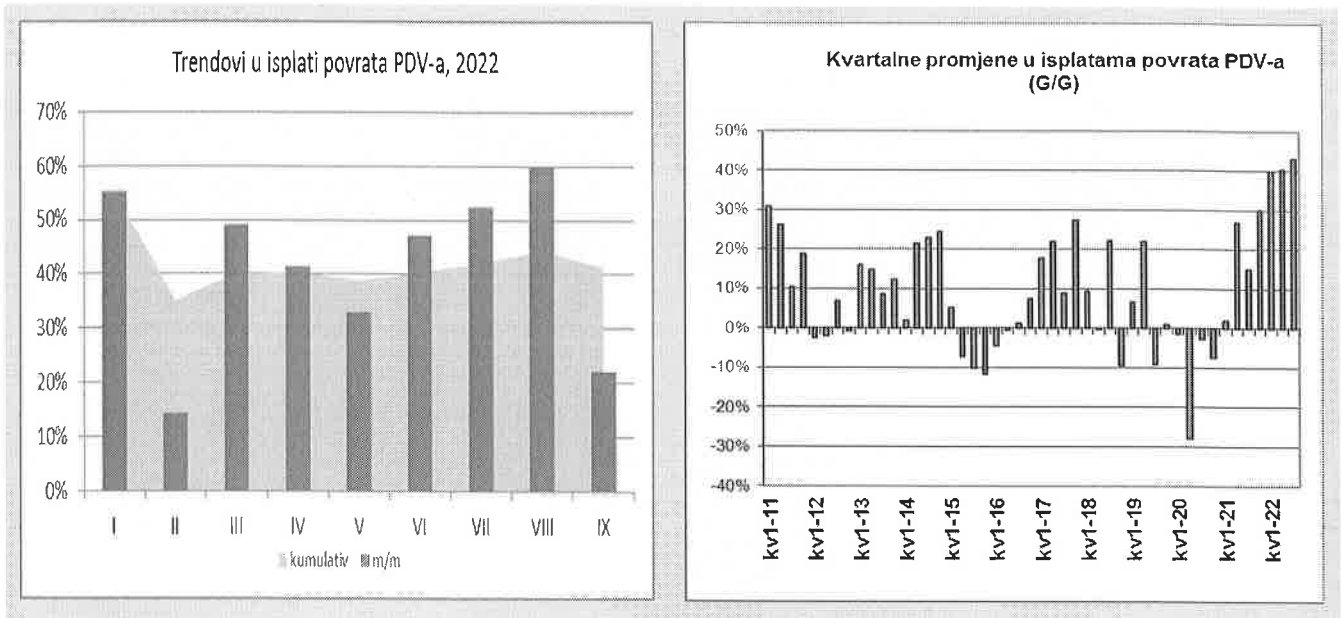
Графикон 2.10 Квартални трендови у наплати компоненти бруто ПДВ-а

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Анализе мјесечних исплата поврата ПДВ-а у 2022. показују високе исплате, чак и до 60% веће него у референтном мјесецу 2021., тако да је на нивоу девет мјесеци 2022. исплаћено чак 41,3% више поврата ПДВ-а него у истом периоду 2021.

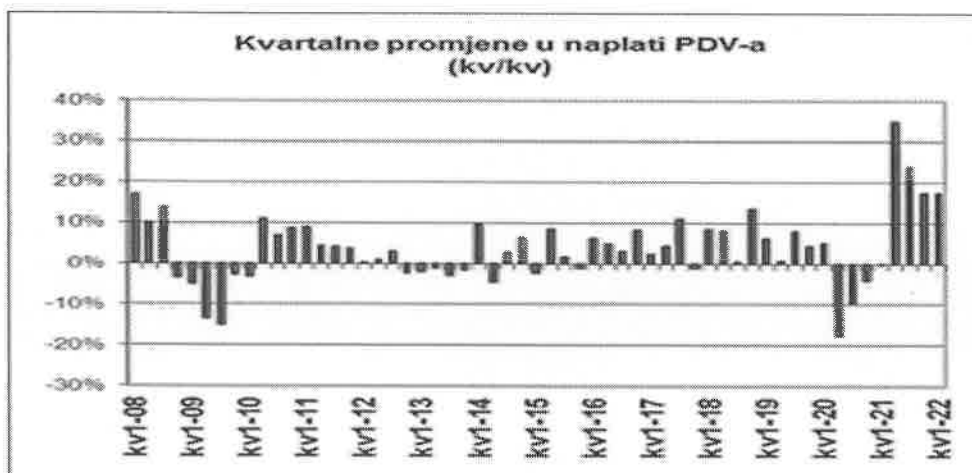
Графикон 2.11 Кварталне промјене у исплатама поврата ПДВ-а

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА.

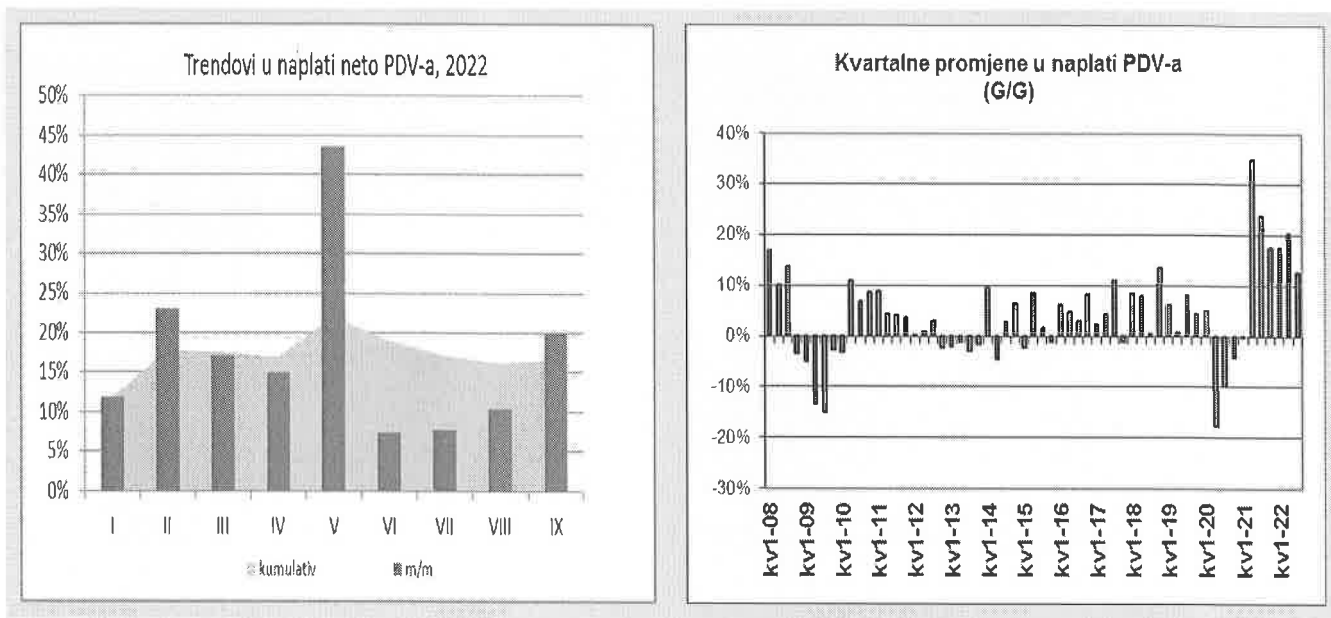
Анализа кварталних трендова (графикон 2.11, приказ десно) указује на врло високе кварталне стопе раста у 2022. години, са растућим трендом у трећем кварталу (43,3%). Због мањег успоравања исплата поврата у септембру 2022. (вид. графикон 2.11, приказ лијево) удио кумулатива поврата ПДВ-а у кумулативу бруто ПДВ-а за девет мјесеци 2022. је смањен на 28,9%, што је за 3,8 процентних поена изнад удјела у истом периоду 2021.

Графикон 2.12 Трендови у исплати ПДВ поврата

Извор: УИО, ОМА: Пројекције индиректних пореза за период 2022-2025, април 2022. г.

Графикон 2.13. Трендови у наплати нето ПДВ-а

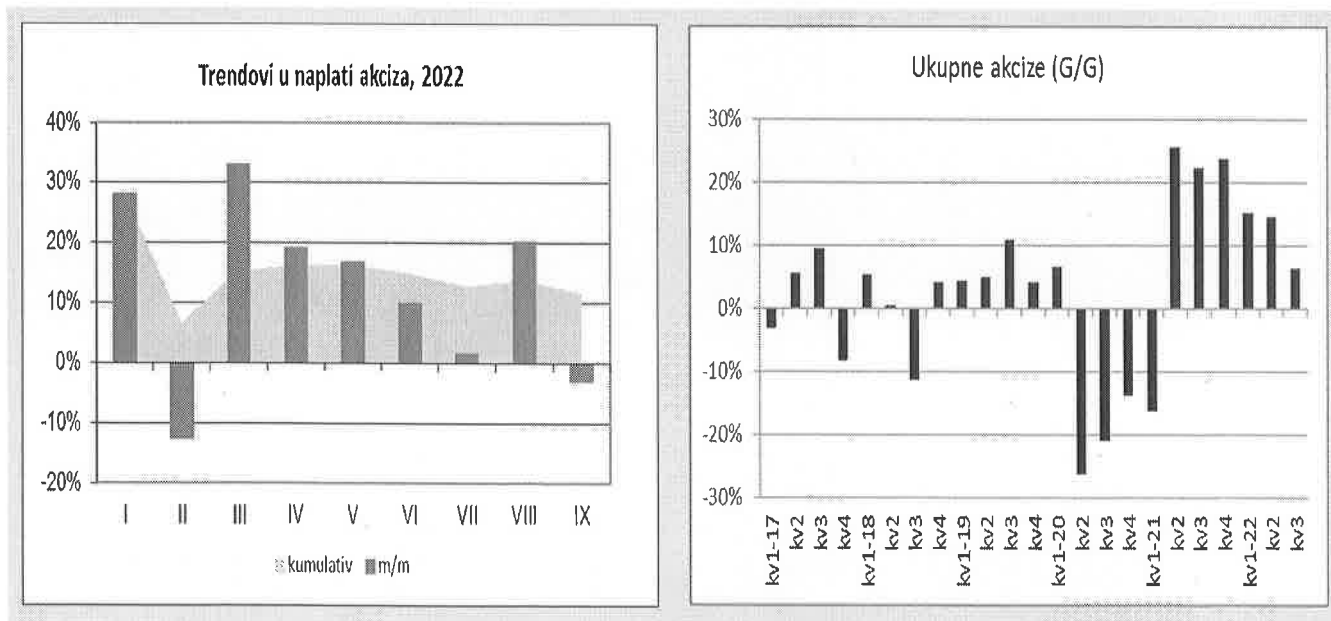

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Акцизе и путарина

У првом кварталу 2022. године настављен је позитиван тренд раста наплате акциза који траје још од претходна три квартала. Иако је у другом мјесецу забиљежен значајан пад наплате, захваљујући снажном расту у првом и трећем мјесецу на нивоу квартала остварен је раст од 15,2%.

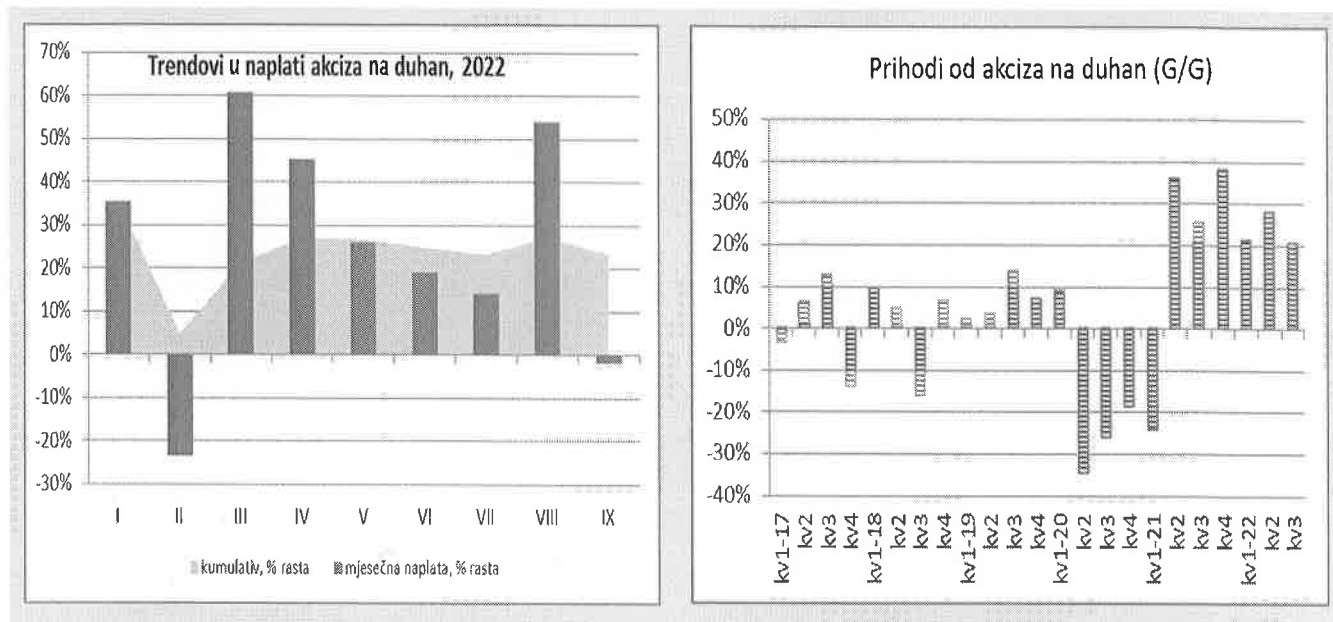
Графикон 2.14. Укупне акцизе

Извор: УИО, ОМА: Пројекције индиректних пореза за период 2022-2025, април 2022. г.

Анализа наплате акциза по врстама производа на које се наплаћују указује на закључак да је раст прихода од акциза у цијелости детерминисан наплатом акциза на дуванске прерађевне. Штавише, ефекти наплате акциза на дуванске прерађевине на укупну наплату су у одређеној мјери умањени због смањења наплате акциза на деривате нафте.

Графикон 2.15. Приходи од акциза на дуван (кв/кв)

Извор: Управа за индиректно опреливање БиХ, приказ ОМА

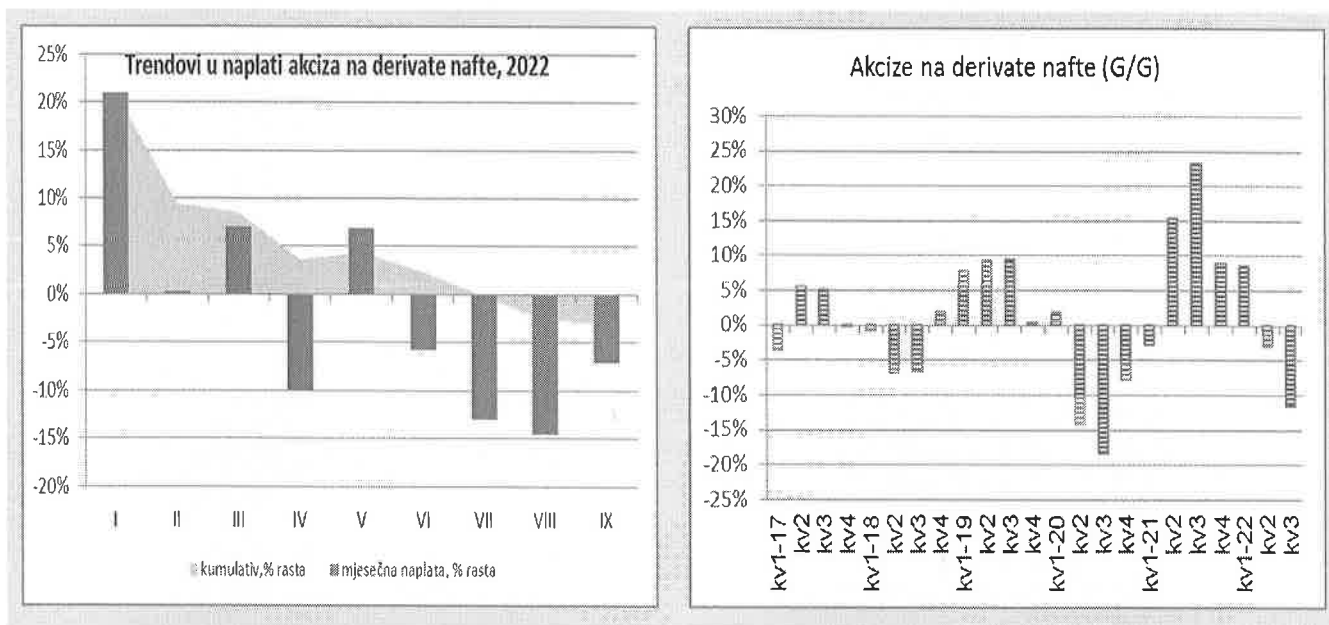
У почетку 2022. године наплата акциза на дуванске прерађевине је снажно осцилирала, а од марта је забиљежен стабилан раст, али поновно са снажним осцилацијама. Због растуће основице за поређења из 2021. године мјесечне стопе раста су пале са високих 60,6%, остварених у марту, на 14,1% у јулу. Међутим, у августу је поновно остварен раст наплате прихода од чак 53,9%, а у септембру пад од 1,7%. У коначници кумулативна стопа раста за девет мјесеци 2022. износи 23,3%. Квартална анализа показује врло високе стопе раста од другог квартала 2021. Стопе раста у 2022. су мало ниже, у првом и трећем кварталу 21%, а у другом 27,9%.

У цјелини, очигледно је да су се остварила очекивања да ће у лјетној сезони значајније порастити потрошња нерезидената и поред раста малопродајних цијена цигарета. Политика задржавања исте малопродајне цијене најјефтинијег бренда цигарета чак седам мјесеци је спријечила миграцију конзумента из те категорије купаца на црно тржиште или на кориштење дувана. С друге стране, политика економије обима уз умјерене цијене је очигледно била профитабилна и поред раста трошкова инпута, те је донијела приходе, како дуванској индустрији тако и прихода акциза и припадајућег ПДВ-а на ЈР УИО.

За разлику од акциза на дуванске прерађевине дубиозе у наплати акциза на деривате нафте су из мјесеца у мјесец све веће. У јуну је био остварен пад прихода од акциза од 5,7%, у јулу пад од 12,9%, у августу чак 14,5%, а у септембру 7% у односу на референтне мјесеце 2021. (графикон 2.15, приказ

лијево). То је и очекивано, с обзиром на високи раст малопродајних цијена деривата нафте који није праћен растом дохотка. Треба имати у виду да је прва два мјесеца 2022. године, до избијања рата у Украјини, наплата акциза на деривате нафте била солидна, узимајући у обзир раст цијена нафте на свјетском тржишту. Због ценовне конкурентности БиХ је била у зимској сезони атрактивна дестинација нерезидентима, како дијаспори и туристима тако и особама у пограничним крајевима и у транзиту, што је резултирало повећаном потрошњом. То је уједно и разлог што је на нивоу првог полугодишта ипак остварен скроман раст наплате акциза на деривате нафте од 2,3%. Након избијања ратних сукоба пад потрошње, а тиме и наплате акциза, био је неминован због високог раста малопродајних цијена деривата нафте. Након стрмоглавог пада наплате у трећем кварталу 2022. кумулативна наплата акциза на деривате нафте за девет мјесеци 2022. је мања за 3,1% у односу на наплату акциза у истом периоду 2021.

Графикон 2.16. Приходи од акциза на деривате нафте

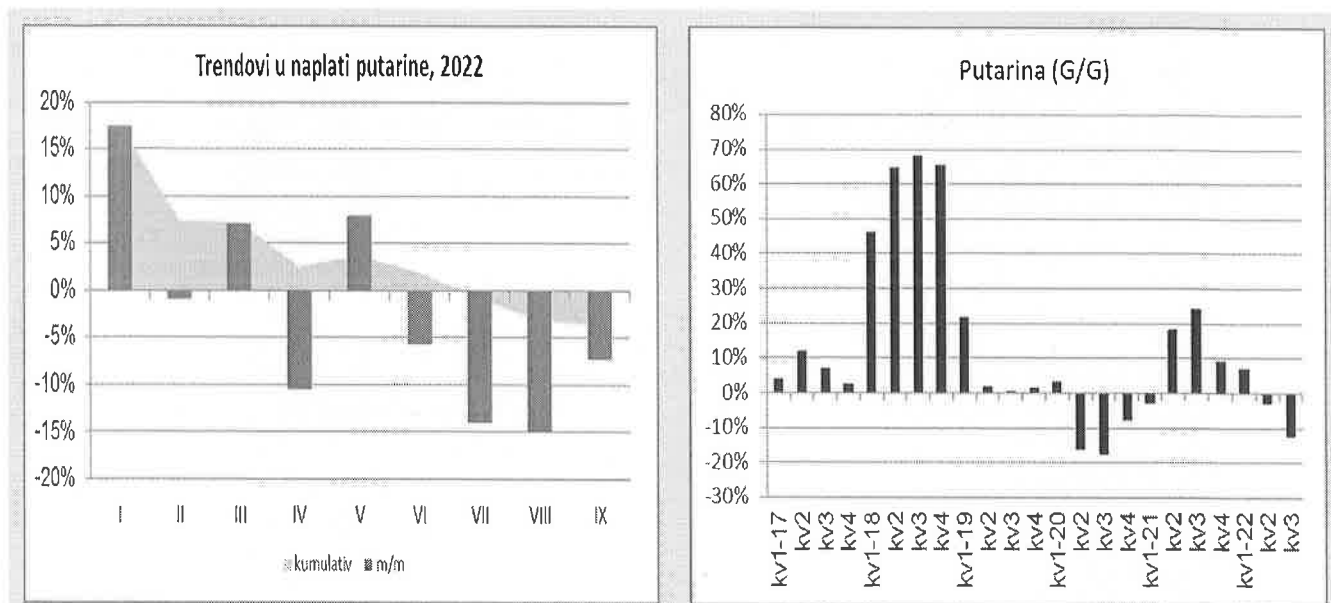

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Квартална анализа на најбољи начин илуструје негативне трендове у наплати акциза на деривате нафте. Позитивни трендови из 2021. задржали су се само у првом кварталу, кад је остварен раст акциза од 8,5%. Рат у Украјини, заоштравање енергетске кризе и повећање цијена нафте на свјетском тржишту донијело је прво пад од 3% у другом кварталу 2022. године, да би у трећем кварталу пад акциза износио чак 11,6%.

Наплата прихода од **путарине** прати наплату акциза на деривате нафте, с тим да су негативни трендови лошији него код наплате акциза на деривате нафте због различитог обухвата основице и обрачуна акциза и путарине. Због даљњег пада наплате путарине у септембру од 7,3% кумулативни пад за девет мјесеци износи 3,7%.

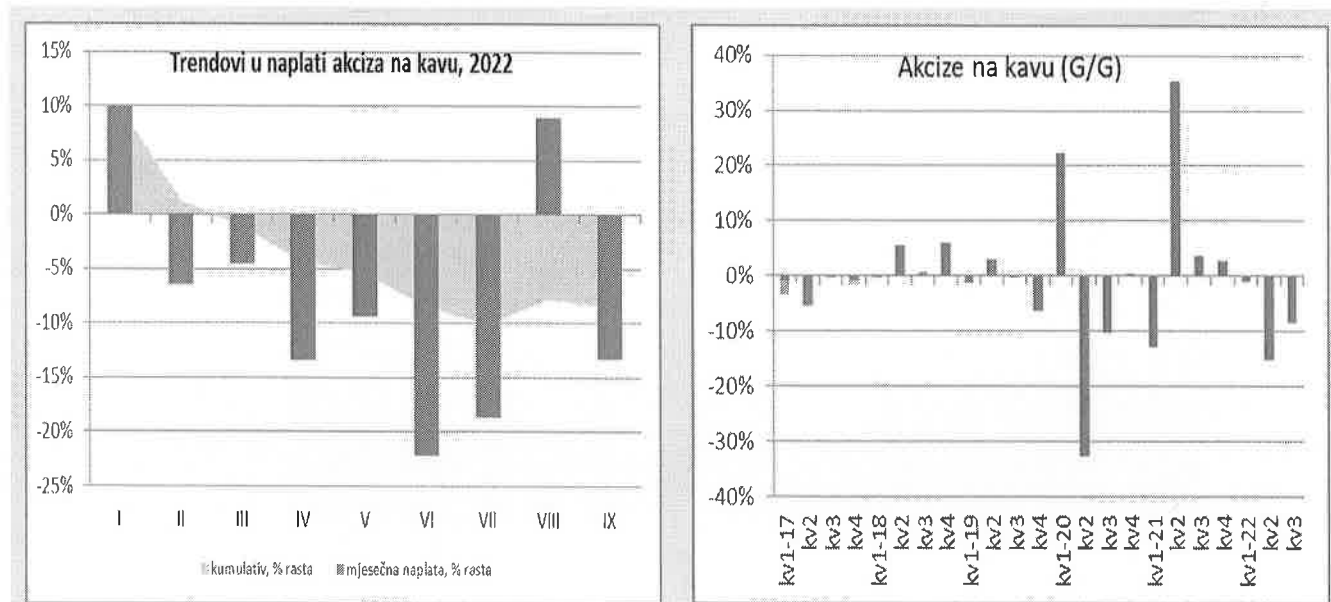
Графикон 2.17 Приходи од путарине (кв/кв)

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

Наплата акциза на **кафу** је била негативна у свим мјесецима осим у јануару и августу, тако да је на нивоу девет мјесеци 2022. забиљежен пад од 8,5%. Квартална анализа указује на негативне трендове у сва три квартала 2022.

Графикон 2.18. Приходи од акциза на кафу (кв/кв)

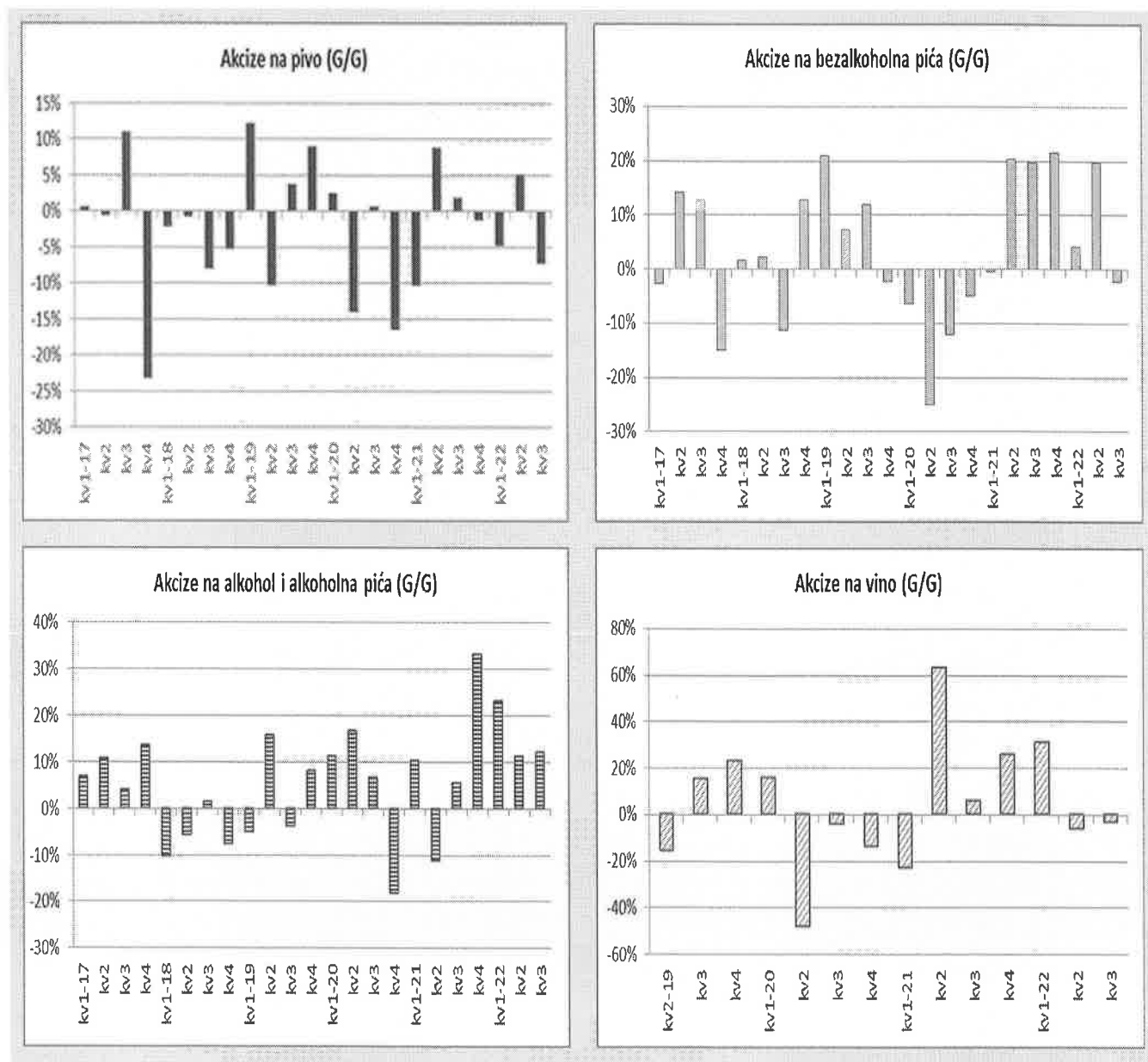

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

У 2022. позитивни трендови из 2021. су настављени само у наплати акциза на **алкохол и алкохолна пића** у сва три квартала. С друге стране, у наплати акциза на **безалкохолна пића** трендови су се погоршали у трећем кварталу 2022., а у наплати акциза на **вина** и у другом кварталу 2022. За разлику од осталих врста индиректних пореза у наплати акциза на **пиво** није било позитивних ефеката,

нити у другом полугодишту 2021. у односу на екстремно ниску базу у 2020. нити у првом дијелу 2022. години. Позитиван раст наплате је остварен само у другом кварталу 2022., док је у првом и трећем кварталу остварен пад наплате. Чак ни раст од 6,1% у наплати акциза на увозна пива на нивоу девет мјесеци 2022. и њихов висок пондер у укупној наплати нису могли неутралисати пад прихода од акцизе на домаћа пива од 8,8%.

Графикон 2.19. Трендови у наплати акциза на пиво, безалкохолна пића, алкохол и алкохолна пића и вино

Извор: Управа за индиректно опрезивање БиХ, приказ ОМА

II.3. Пројекције прихода од индиректних пореза (основни сценарио)

Како би се осигурала упоредивост пројектованих и наплаћених прихода од индиректних пореза, пројекције прихода од истих приказане су на готовинској основи у складу са извјештајима УИО о наплати по врстама прихода. Пројекције прихода за период 2022 - 2025. године приказане су у сљедећој табели .

Табела 2.2. Основни сценарио пројекција прихода од индиректних пореза (2022 - 2025. година)

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM						Projektirana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija								
		2021	2022	2023	2024		2025	2022	2023	2024
PDV	4.429,9	5.087,1	5.329,3	5.474,8	5.663,2		14,8%	4,8%	2,7%	3,4%
Akize	1.475,9	1.640,4	1.604,4	1.709,8	1.744,4		11,1%	-2,2%	6,6%	2,0%
Carine	324,4	423,2	449,1	476,0	510,3		30,5%	6,1%	6,0%	7,2%
Putarina	655,0	626,5	637,2	654,4	674,0		-4,4%	1,7%	2,7%	3,0%
Ostalo	34,1	50,8	34,1	34,1	34,1		49,2%	-33,0%	0,0%	0,0%
UKUPNO	6.919,3	7.828,1	8.054,0	8.349,0	8.625,9		13,1%	2,9%	3,7%	3,3%
Namjenska putarina *)	-409,1	-391,6	-398,2	-409,0	-421,2		-4,3%	1,7%	2,7%	3,0%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	6.510,3	7.436,5	7.655,8	7.940,0	8.204,6		14,2%	2,9%	3,7%	3,3%

Извор: УИО, ОМА: Пројекције индиректних пореза за период 2022 - 2025, октобар 2022. г

Напомене:

*) Намјенска путарина је до 1.2.2018. износила 0,10 КМ/литар деривата нафте, намијењен у цијелости за изградњу аутопутева, а од 1.2.2018. 0,25 КМ/литар деривата нафте, за изградњу аутопутева (0,20 КМ/литри) и изградњу и реконструкцију осталих путева (0,05 КМ/литри).

Пројекције учешћа прихода у БДП-у приказане су у табели 2.21:

Табела 2.3. Основни сценарио пројекције прихода од индиректних пореза у % БДП-а 2022 - 2025. године

Vrsta prihoda (neto)	u % BDP-a				
	Izvršenje	Projekcija			
	2021	2022	2023	2024	2025
PDV	11,1%	11,6%	11,4%	11,1%	10,9%
Akcize	3,7%	3,7%	3,4%	3,5%	3,4%
Carine	0,8%	1,0%	1,0%	1,0%	1,0%
Putarina	1,6%	1,4%	1,4%	1,3%	1,3%
Ostalo	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
UKUPNO	17,3%	17,8%	17,2%	16,9%	16,6%
Namjenska putarina	-1,0%	-0,9%	-0,9%	-0,8%	-0,8%
SREDSTVA ZA RASPODJELU	16,3%	16,9%	16,4%	16,1%	15,8%

Извор: УИО, ОМА: Пројекције индиректних пореза за период 2022-2025, септембар 2022. г

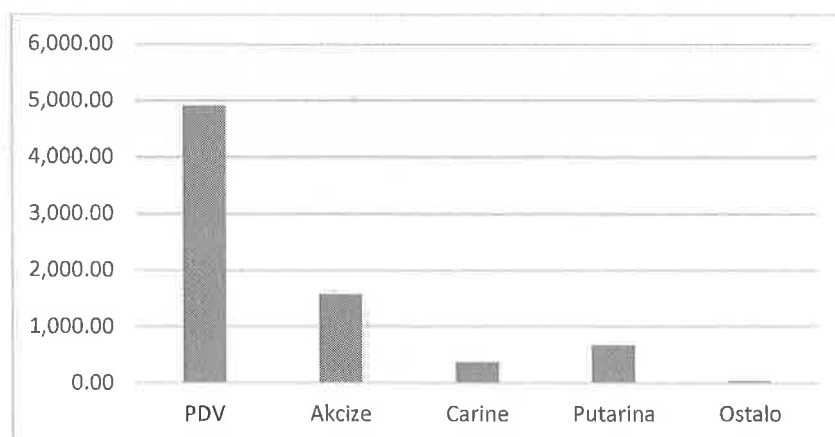
Напомена:

*) Намјенска путарина је до 1.2.2018. износила 0,10 КМ/литар деривата нафте, а од 1.2.2018. 0,25 КМ/литар деривата нафте

Пројекције за 2022. годину

Пројектовани износ нето наплате прихода од индиректних пореза за 2022. годину износи 7.550,4 мил. КМ што је у односу на претходну годину више за 9,1% или за 631,1 мил. КМ. Графикон 2.20. приказује учешће појединих врста прихода у пројектованом апсолутном расту укупних прихода.

Графикон 2.20. Пројекције раста прихода за 2022. годину (мил. КМ)

Извор: УИО, ОМА: Пројекције индиректних пореза за период 2022-2025, април 2022. г

У првих девет мјесеци 2022. године остварена је стопа раста нето прихода од индиректних пореза од 14,8% у односу на исти период 2021. године. Према пројекцијама ДЕП-а, очекује се номинални раст БДП-а од 12,6% у 2022. години. Имајући у виду да стопа раста прихода у периоду I - IX 2022. године дијелом произилази из специфичности у статистичкој основици за поређење (ниска основица у првом дијелу 2021. године због строгих рестриктивних мјера у борби против вируса корона), те узимајући у обзир огромне непознанице у погледу дешавања у Украјини и развијања епидемиолошке ситуације у земљи и окружењу, пројектована стопа раста прихода од индиректних пореза за 2022. годину је нешто нижа од деветомјесечне стопе раста и износи 13,1%.

ПДВ

Након пада нето прихода од ПДВ-а у 2020. години од 6,8%, који је био посљедица пандемије вируса корона, у 2021. години забиљежен је њихов снажан опоравак. У 2021. години остварена је висока стопа раста нето прихода од ПДВ-а од 18,2% у односу на претходну годину, при чему је наплата премашила прикупљене нето приходе у „предкризној“ 2019. години за преко 400 мил. КМ. Анализа трендова наплате нето ПДВ-а у текућој години указује на наставак позитивних трендова из 2021. године. На основу прелиминарног извјештаја, у првих девет мјесеци 2022. године остварен је раст нето прихода од ПДВ-а од 16,6%. Наплату у првих девет мјесеци 2022. карактеришу врло висока стопа раста прихода од ПДВ-а на увоз, стабилна стопа раста прихода од домаћег ПДВ-а и високе исплате поврата (вид. дио 1.3.2. Наплата у периоду јануар – септембар 2022. г.). Пројектовани износ прихода од ПДВ-а у 2022. години износи 5.087,1 мил. КМ, што је за 14,8% више од остварења у 2021. години. Пројекција је заснована на историјској сезонској схеми наплате појединих категорија ПДВ-а (која не укључује специфичности у претходне двије године), те кретањима и пројекцијама макроекономских показатеља.

Акцизе и путарина

Други највећи допринос износу прихода у 2022. годину имају приходи од **акциза** у износу од 1.565,7 мил. КМ, што је за 6,1% или за 89,8 мил. КМ више од остварења у 2021. години.

Пројектовани износ нето прихода од **путарине** у 2022. години износи 669,0 мил. КМ, што је за 2,1% више од остварења у 2021, а заснован је на текућим трендовима наплате, историјској сезонској схеми наплате (која не укључује податке за године са специфичностима), прогнозама макроекономских показатеља (ДЕП, март 2022), кретањима цијена деривата нафте и процјенама ценовне еластичности потражње за дериватима нафте у БиХ (ОМА).

Приходи од акциза на деривате нафте

У првих шест мјесеци 2022. године је укупна потрошња деривата нафте порасла за 2,4%. Потрошња дизел-горива порасла је за 2,5%, бензина за 0,7% а свих других деривата укупно (лож уље, керозин, течни нафтни гас) за 4,8%. Може се закључити да је, након раста потрошње деривата у јануару и фебруару, са почетком ратних дешавања у Украјини и растом цијена на свјетском тржишту нафте, у марту наступио пад потрошње који траје сво вријеме посматраног периода са изузетком у мјесецу мају, када се остварени раст дијелом може приписати ефектима ниске основице потрошње дизел-горива у истом мјесецу претходне године. У вријеме израде пројекција нису били доступни подаци о потрошњи деривата за трећи квартал, али пад наплаћених акциза у том кварталу од 11,6% указује на даљње погоршање трендова.

Приходи од акциза на дуван

У четвртом кварталу се може очекивати наставак позитивних трендова у наплати акциза на дуванске прерађевине. Очекује се благи раст просјечне пондерисане цијене цигарета, до 0,5% на годишњем нивоу, као посљедице повећања малопродајних цијена одређених брендова цигарета средином 2022. и прекомпозиције структуре понуде цигарета према скупљим брендovima. Очекује се да ће тржиште наставити расти у складу са трендовима у трећем кварталу 2022. Могуће је да ће дуванске компаније, пред прелазак на нови начин плаћања акциза на дуванске прерађевине, у одређеној мјери пролонгирати захтјеве за издавањем акцизних маркица и тиме одложити плаћање акциза до момента увоза. Имајући наведено у виду, очекује се да ће наплата акциза на дуванске прерађевине у 2022. години бити већа за 22,8% у односу на наплату у 2021. години.

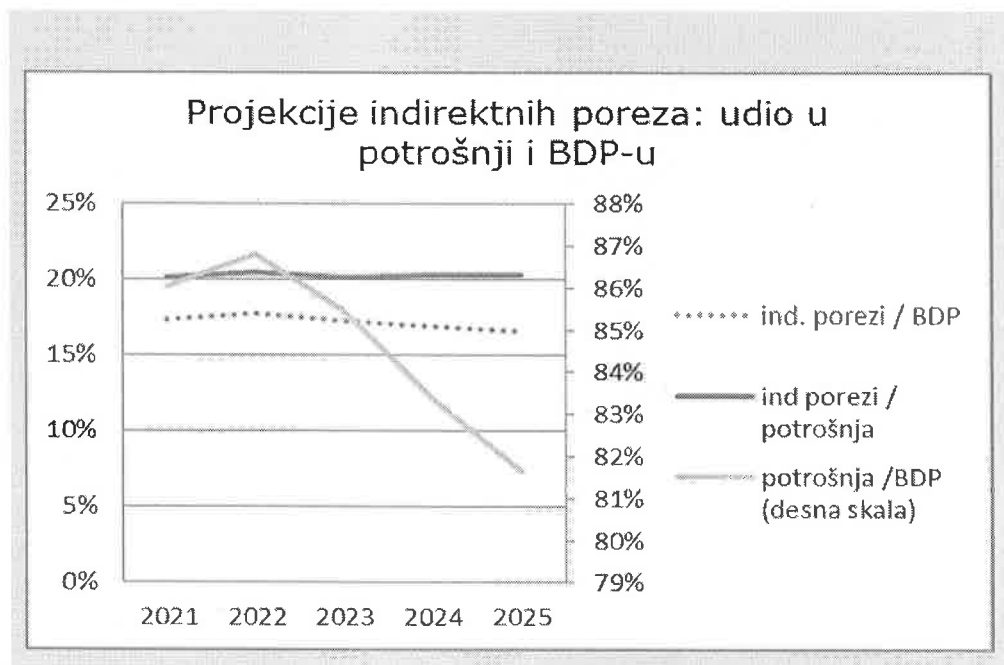
Царине

Либерализација спољне трговине довела је до снажног пада прихода од царина, како у апсолутним износима тако и у показатељима учешћа у укупним нето приходима од индиректних пореза. Са 650,4 мил. КМ у 2007. години, нето приходи од царина пали су на свега 211 мил. КМ у 2013. години. Од 2014. године забиљежен је шестогодишњи тренд благог раста ових прихода, досежући ниво од 300,6 мил. КМ у 2019. години. У 2020. години, са пандемијом вируса корона, ови приходи су поново пали на 262,2 мил. КМ, док су у 2021. години забиљежили опоравак на 324,4 мил. КМ. Ако се посматра учешће у укупним нето приходима од индиректних пореза, примјетан је снажан пад у периоду од 2007. до 2013. године са 14,0% на 4,3%. Након тог периода (2014 - 2021) је ово учешће релативно стабилно и креће се у распону од 4,4% до 4,7%.

Пројекције за период 2023 - 2025. године

Пројектоване стопе раста нето прихода од индиректних пореза за 2023, 2024. и 2025. годину износе 2,9%, 3,7% и 3,3%, респективно. Пројекција прихода у наведеном периоду заснована је на пројектованим релевантним макроекономским показатељима, историјској сезонској схеми наплате и пројекцијама појединих категорија прихода за 2022. годину.

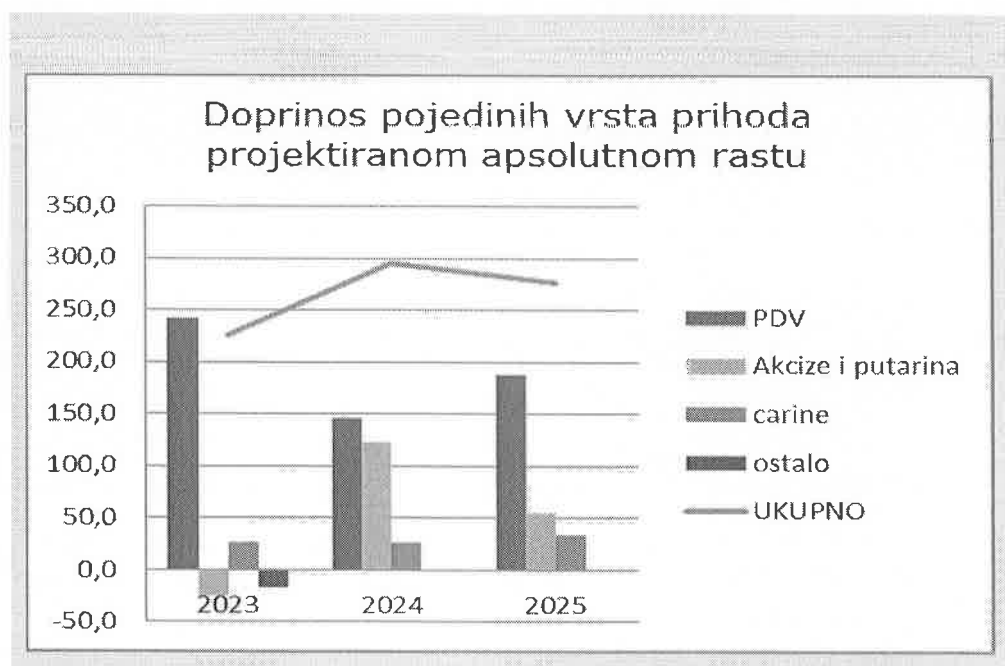
Графикон 2.21. Пројектовани удио индиректних пореза у БДП-у и укупној потрошњи

Извор: Преглед ОМА на основу пројекција прихода индиректних пореза (ОМА, октобар 2022) и пројекција макроекономских показатеља (ДЕП, септембар 2022)

Највећи генератор годишњег апсолутног раста прихода од индиректних пореза у наведеном периоду је ПДВ, с обзиром на његово значајно учешће у приходима, те планираним стабилним стопама раста. У 2023. години пројектован је пад прихода од акциза на дувани и укупних акциза, због укључивања негативних ефеката промјене режима наплате акциза на увозне дуванске прерађевине. Из разлога што су наведени ефекти једнократни, у наредној 2024. години се очекује висока стопа раста прихода од акциза (ефекат ниске основице за поређење). Због високих пројектованих стопа раста увоза (ДЕП, септембар 2022) и раста учешћа царина у укупним индиректним порезима, значајан је допринос царина апсолутном расту прихода у рангу од 25,8 до 34,3 мил. КМ.

Графикон 2.22. Допринос појединих врста прихода пројектованом апсолутном расту

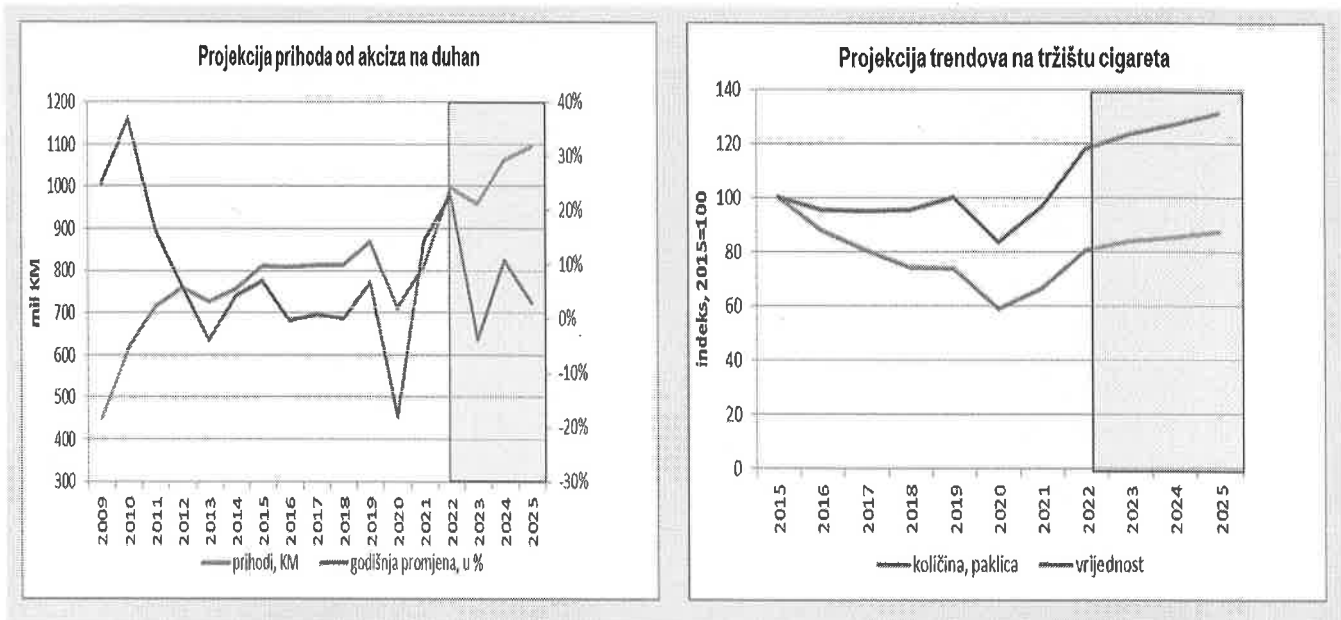
Извор: Преглед ОМА на основу пројекција прихода од индиректних пореза (ОМА, октобар, 2022)

С обзиром да се не очекује промјена политике опорезивања цигарета у 2023. претпоставка је да ће дуванске компаније, слиједећи политику из 2022. године, а имајући у виду неизвјесност у погледу раста цијена енергената и осталих инпута, бити приморане на корекције малопродајних цијена цигарета у просјеку до 1%. Показало се да је варирањем цијена брендова цигарета унутар асортимана могуће задржати конзументе са нижим дохоцима, а истовремено корекцијама цијена навише скупљих брендова повећати потрошњу конзумента са вишим дохоцима, поготово нерезидената из ЕУ и осталих западних земаља. С обзиром да је политика опорезивања цигарета у БиХ непромијењена још од 2019. године, а да земље у окружењу и чланице ЕУ континуирано повећавају акцизе на цигарете, из године у годину се повећава цјеновна конкурентност цигарета у БиХ, што подстиче потрошњу нерезидената. Очекује се повећање акцизног оптерећења дувана за пушење у 2023. години, но, то повећање ће бити минимално, с обзиром на минималан раст цијена цигарета у периоду који се користи за израчун акциза на дуванске прерађевине према важећој методологији.

Негативан фактор наплате акциза на цигарете у 2023. јесте промјена начина обрачуна и плаћања акциза на дуванске прерађевине. Нови начин плаћања акциза подразумијева плаћање у моменту увоза цигарета умјесто у моменту преузимања акцизних маркица, како је то било до сада. Наведена промјена у први мах ће произвести вакуум у наплати акциза од мјесец - мјесец и по дана, зависно од тога колики је до сада био временски размак између преузимања маркица и увоза цигарета. С обзиром на сложеност процедуре усвајања прописа и на потребна техничка прилагођавања, те имајући у виду измјене осталих

правила у вези са опорезивањем акцизом, велика је вјероватноћа да ће се нова правила примјењивати од 2023. године. Губитак прихода од акциза у моменту преласка на нови режим плаћања акциза је једнократан, јер се јавља само при преласку на нови режим плаћања акциза и утиче само на наплату акциза у 2023. години. Губитак прихода од акциза је процијењен у висини просјечне мјесечне наплате акциза на дуванске прерађевине у 2022. години, што, заједно са припадајућим износом ПДВ-а, износи 0,2% БДП.

Графикон 2.23. Пројекција прихода од акциза на дуван

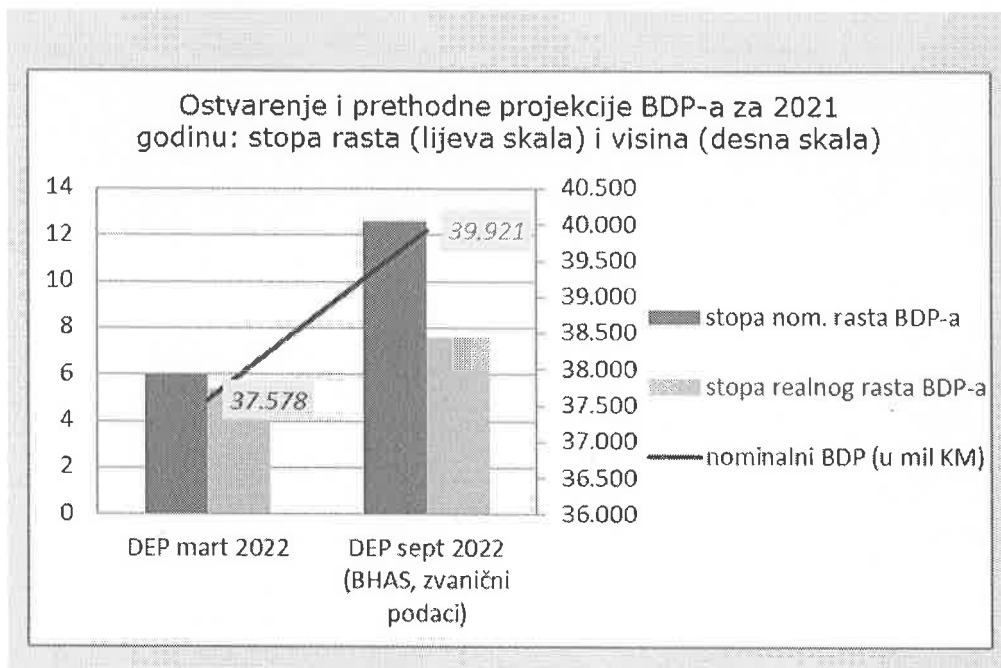

Извор: Преглед ОМА на основу пројекција прихода од индиректних пореза (ОМА, октобар, 2022)

II.4. Разлике у односу на претходне пројекције

Пројекције прихода од индиректних пореза уско су везане за ДЕП-ове пројекције БДП-а и његових компоненти. Свако одступање извршења параметара из националних рачуна од њихових пројектованих вриједности представља ризик за пројекције прихода.

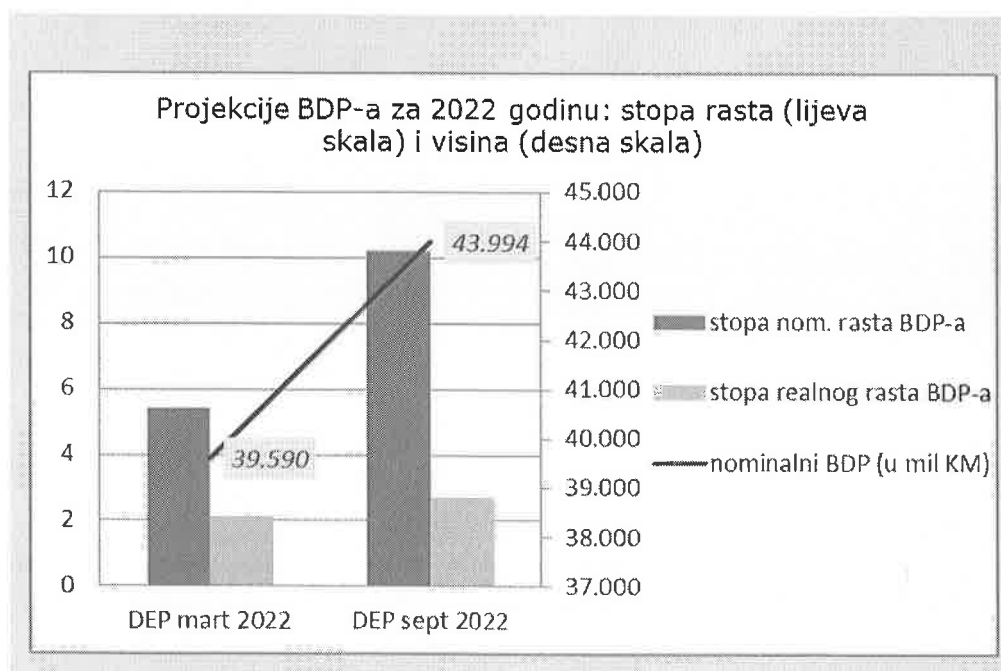
Графикон 2.24. Процјене ДЕП-а за БДП у 2021. години

Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција ДЕП-а

У односу на претходне ДЕП-ове пројекције (март 2022), пројекције номиналног износа БДП-а за 2022. годину ревидиране за +4.404 мил. КМ. Номинална стопа раста БДП-а ревидирана за 4,8 п.п., док је пројекција реалне стопе раста БДП-а ревидирана за 0,6 п.п. Пројектована стопа инфлације је снажно ревидирана са 6% на 13,1%.

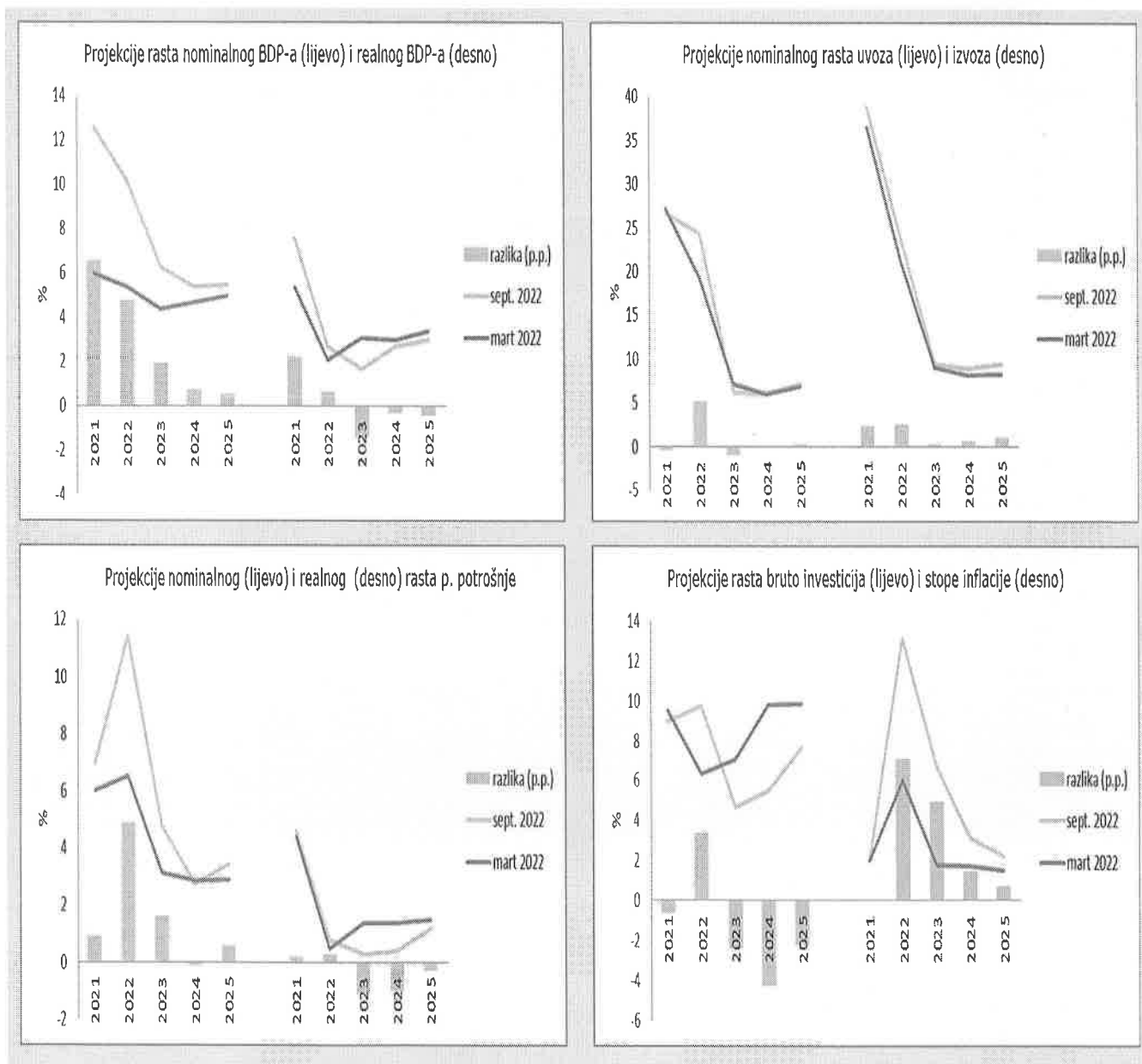
Графикон 2.25. Процјене ДЕП-а за БДП у 2022. години

Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција ДЕП-а

У следећем графикону приказане су септембарске пројекције БДП-а и компоненти за период 2021 - 2025 у односу на претходне пројекције ДЕП-а (март 2022). У односу на претходне, пројекције номиналног раста БДП-а ревидиране су за +1,9 п.п., +0,7 п.п. и +0,5 п.п., за 2023, 2024. и 2025. годину респективно, док су пројекције реалног раста БДП-а за наведене године ревидиране наниже и то за -1,4 п.п., -0,3 п.п. и -0,4 п.п. Графикон такође приказује ревизију појединих компоненти БДП-а и стопе инфлације.

Графикон 2.26. ДЕП: последње и претходне пројекције националних рачуна

Извор: УИО, ОМА: Пројекције индиректних пореза за период 2022-2025, април 2022. г

Ревизија пројекција прихода од индиректних пореза

- Разлике пројекција прихода за 2022. годину у односу на пројекције из априла 2022. г.

Пројекција прихода од индиректних пореза за 2022. годину виша је за 277,6 мил. КМ у односу на пројекције из априла 2022. године. Највиша ревизија извршена је на приходима од ПДВ-а у износу од +171,8 мил. КМ. Пројекција прихода од акциза ревидирана је за +74,7 мил. КМ, гдје су пројекције прихода од акциза на дуван ревидиране за +110,7 мил. КМ, пројекције акциза на деривате нафте за -30,5 мил. КМ, а све остале категорије прихода од акциза за -5,5 мил. КМ.

Разлике пројекција прихода за 2022. годину у односу на пројекције из априла 2022. г.

Пројекција за 2022.г.	ПДВ	Акцизе	Царине	Путарина	Остало	Укупно
Април 2022	4.915,3	1.565,7	363,5	669,0	36,9	7.550,4
Октобар 2022	5.087,1	1.640,4	423,2	626,5	50,8	7.828,1
Разлика	171,8	74,7	59,7	-42,5	14,0	277,6

Извор: Преглед ОМА на основу пројекција прихода од индиректних пореза

Ревизија навише пројекција прихода од ПДВ-а и царина за 2022. годину резултат је снажних ревизија ДЕП-ових пројекција макроекономских показатеља из септембра 2022. године у односу њихове пројекције из марта 2022. године, које су служиле као основ априлских пројекција прихода од индиректних пореза (вид. поглавље 3.1.2. Ревизија пројекција макроекономских показатеља за 2022. годину). Номинална стопа раста БДП-а за 2022. годину ревидирана за 4,8 п.п., а инфлације за 7,1 п.п. Пројекције раста потрошње, увоза, извоза и инвестиција за 2022. годину ревидиране су навише. Са друге стране, ревизија наниже пројекција прихода од акциза на деривате нафте и путарине резултат је раста цијена деривата нафте и посљедичног пада њихове потрошње.

Полазиште за априлске пројекције прихода од акциза на дуванске прерађевине за 2022. били су трендови на тржишту дуванских прерађевина и наплата прихода од акциза у 2021., макроекономске пројекције потрошње и текући трендови у првом кварталу 2022. Пројекције су нужно биле конзервативне с обзиром на значајна ограничења и ризике у вријеме израде (рат у Украјини, енергетска криза и општи тренд раста цијена на домаћем тржишту, уз потешкоће код снабдијевања и дистрибуције, раст улазних трошкова дуванске индустрије). Биле су активне и антиковид рестриктивне мјере које су негативно утицале на потрошњу цигарета у БиХ од стране нерезидената. У другом кварталу су мјере у ЕУ и осталим земљама ублажене или укинуте, што се позитивно одразило на потрошњу нерезидената у свим сегментима (дијаспора, туризам, транзит, прекогранична потрошња), нарочито у лјетној сезони. На тај начин је

компензована потрошња цигарета која се трајно губи због наставка тренда одлива радно способног становништва из БиХ. Вриједност тржишта цигарета за осам мјесеци 2022. је порасла за 27% у односу на исти период 2021, што је далеко изнад макроекономских пројекција потрошње. И поред повећања улазних трошкова малопродајне цијене цигарета су повећане тек од јула 2022, те је просјечна пондерисана малопродајна цијена цигарета за осам мјесеци 2022. остала на нивоу из 2021. године. Наведени трендови, уз непромијењену акцизну политику, довели су до повећања промета цигарета за 27% у односу на исти период 2021, чиме су де факто премашене количине из истог периода 2019. године. Нагли опоравак продаје цигарета, уз ефикасне мјере на сузбијању црног тржишта цигарета и дувана, које предузимају УИО и остале агенције, резултирао је растом прихода од акциза изнад очекиваног и пројектованог.

- Разлике пројекција прихода за 2023 - 2024 у односу на пројекције из априла 2022. г.

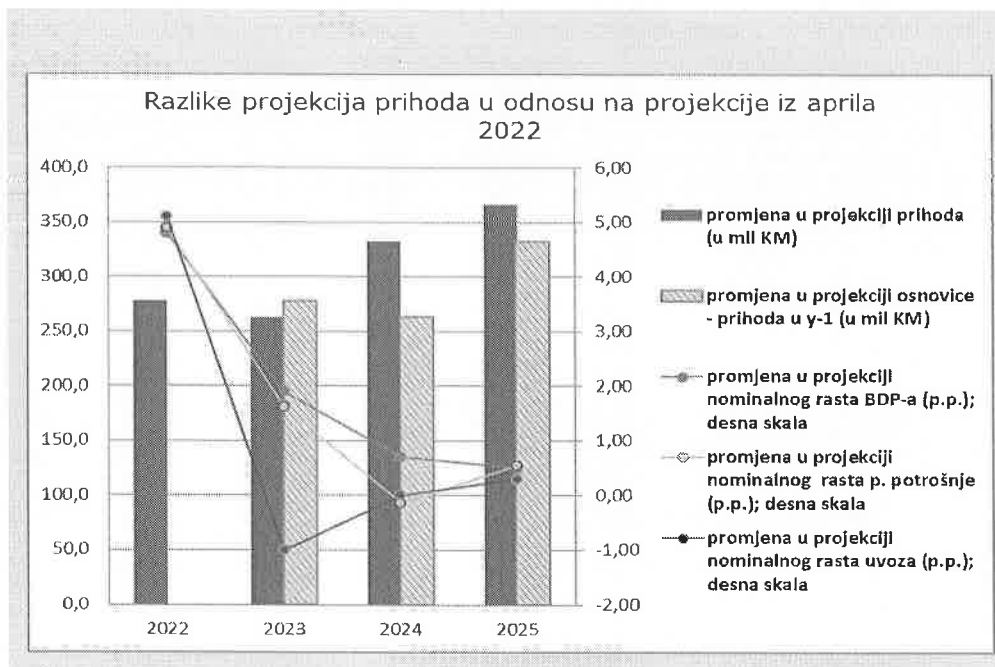
Разлике пројекција прихода за период 2023 - 2025 у односу на пројекције из априла 2022. године представљене су у сљедећој табели. У односу на пројекције из априла 2021. године, пројекције прихода за 2023, 2024. и 2025. годину ревидиране су за +262,8 мил. КМ, +332,3 мил. КМ и +366,2 мил. КМ, респективно. Ревизија је кумулативни резултат корекција у основици (пројекција прихода за претходну годину: у-1) и ревизија стопа раста макроекономских показатеља за текућу годину те једнократних ефеката примјене новог начина плаћања акциза на дуванске прерађевине почетком 2023. године.

Табела 1. Разлике пројекција прихода за период 2023 - 2025 у односу на пројекције из априла 2022. г.

Врста прихода (нето)	2022	2023	2024	2025
ПДВ	171,8	259,9	260,0	297,6
Акцизе	74,7	-1,4	68,0	63,0
Царине	59,7	59,7	63,3	69,1
Путарина	-42,5	-52,6	-56,1	-60,7
Остало	14,0	-2,8	-2,8	-2,8
УКУПНО	277,6	262,8	332,3	366,2

Извор: Преглед ОМА-е на основу пројекција прихода од индиректних пореза

Графикон 2.28. Разлике пројекција прихода у односу на пројекције из априла 2022. године

Извор: Презентација ОМА-е на основу пројекција прихода (ОМА) и пројекција макроекономских показатеља (ДЕП)

II.5. Ризици по пројекције

Имајући у виду огромне непознанице у тренутку израде пројекција о трајању шока узрокованог пандемијом вируса корона, даљње одвијање ситуације на међународном плану у вези са дешавањима у Украјини, те кориштене претпоставке (ДЕП, макроекономске пројекције), **истичемо да постоје значајни ризици за остварење пројекција прихода од индиректних пореза, при чему преовладавају ризици лошијег исхода.** С обзиром на основне поставке пројекција индиректних пореза и укупне економске услове у БиХ и у свијету, остварење пројектованог нивоа прихода од индиректних пореза у периоду 2022 - 2025 је подложно сљедећим ризицима: (1) свим ризицима за остварење пројектованих макроекономских показатеља (ДЕП) и (2) ризицима који се односе на саму наплату прихода од индиректних пореза и борбу против сиве економије.

Пројекције прихода од индиректних пореза су уско везане за пројекције макроекономских показатеља ДЕП-а. Сви ризици које ДЕП помиње у својим пројекцијама по аутоматизму представљају и ризике за пројекције прихода од индиректних пореза, пошто свако одступање реализације ДЕП-ових параметара од њихових пројектованих вриједности неизбежно доводи и до одступања реализованих од пројектованих прихода од индиректних пореза. У ДЕП-овим пројекцијама из септембра 2022. године наводе да се ризици за њихове пројекције могу класификовати у двије групе, и то на спољне и унутрашње. У истом документу наводи се сљедеће: „...У вријеме припреме овог извјештаја чини се да су спољни ризици доста израженији и представљају већи ризик за реализацију пројекција економског раста из основног сценарија у односу на унутрашње. Наиме, након стабилизације епидемиолошких прилика које су

везане за Ковид-19, почетком 2022. године дошло је до ескалације сукоба Украјине и Русије, што ће несумњиво имати негативне економске посљедице по глобалну економију и самим тим и Босну и Херцеговину. Даљња ескалација украјинске кризе, као и јачање инфлаторних притисака како на глобалном (плану, оп. ОМА) тако у Босни и Херцеговини засигурно би имали негативан утицај на потрошњу, инвестиције, спољнотрговинску размјену, а самим тим и на пројекције економског раста у основном сценарију.⁴³

У ризике који могу угрозити извршење пројекција наплате прихода од индиректних пореза у сфери политике и администраирања индиректним порезима можемо убројати слједеће:

- слабљење борбе против црног тржишта дуванских прерађевина након окончања хармонизације пореског оптерећења цигарета у БиХ са стандардима ЕУ;
- слабљење борбе против ПДВ превара, поготово у сфери поврата, који, у ситуацији пада запослености и неликвидности обвезника постају атрактивни за преваре;
- предлагане измјене политике индиректног опорезивања као што су: диференциране стопе ПДВ-а, привремено укидање акциза на деривате. Наведене измјене легислативе могле би довести до значајног пада прихода од индиректних пореза.

⁴³ ДЕП, Макроекономске пројекције 2023-2025, септембар 2022.

III Фискални циљеви и фискалне политике у БиХ

Примарни фискални биланс, дефинисан у складу са чланом 1 ставом (2) Закона о Фискалном савјету у Босни и Херцеговини, планира се у 2023. години у виду дефицита од 191 мил. КМ, од чега:

- институције БиХ планирају дефицит 125,7 мил. КМ,
- Република Српска планира дефицит 289,9 мил. КМ,
- Федерација БиХ планира суфицит 219,8 мил. КМ, и
- Брчко Дистрикт планира суфицит 4,7 мил. КМ.

III.1. Ниво и структура јавне потрошење

Ниво јавних расхода, као удио у БДП-у, у периоду 2022 - 2025. године треба смањивати с циљем да ниво јавних расхода консолидовано на нивоу БиХ буде испод 40% БДП-а.

Табела 3.1. Укупни јавни расходи у периоду 2021 - 2025 (000 КМ)⁴⁴

Расходи	2021.	2022.	2023.	2024.	2025.
Институције БиХ	923,9	1.069,0	1.299,0	1.289,9	1.250,9
Федерација БиХ	9.684,2	10.580,3	10.882,6	11.186,9	11.496,9
Република Српска	5.100,8	6.301,5	6.597,4	6.655,6	6.832,8
Брчко Дистрикт	263,6	312,6	304,3	310,2	319,9
Укупно расходи (консолид.)	15.982,5	18.263,4	19.083,3	19.442,6	19.900,5
БДП	37.344	38.364	40.802	42.568	44.790
Институције БиХ	2,5%	2,8%	3,2%	3,0%	2,8%
Федерација БиХ	25,9%	27,6%	26,7%	26,3%	25,7%
Република Српска	13,7%	16,4%	16,2%	15,6%	15,3%
Брчко Дистрикт	0,7%	0,8%	0,7%	0,7%	0,7%
Укупно у БДП-у	42,8%	47,6%	46,8%	45,6%	44,4%

У наредном средњорочном периоду се требају уложити додатни напори како би се унаприједила структура јавне потрошње, односно како би се смањењем текућих расхода створио простор за повећање капиталних инвестиција.

⁴⁴ ДЕП: ДОБ Макроекономске пројекције 2023-2023, Пројекције БДП-а: Табела, Макроекономски показатељи за период 2020.-2025. година

III.2. Табеларни преглед оквира буџета

У табелерном прегледу оквира буџета дат је консолидовани преглед прихода, расхода, финансирање и примарни биланси за период 2021 - 2025. године, односно преглед за институције БиХ, Републику Српску, Федерацију БиХ и Брчко Дистрикт, те консолидовано за БиХ.

Извјештај укључује:

- приходе, расходе и финансирање буџета институција БиХ (табела 3.2);
- приходе, расходе и финансирање буџета Републике Српске (фонд 01) и фондова 02 до 05; приходе, расходе и финансирање корисника буџета Републике који послују преко властитих банковних рачуна изван ГКТ; приходе, расходе и финансирање буџета општина и градова; приходе, расходе и финансирање финансијских планова ванбуџетских фондова; приходе, расходе и финансирање финансијских планова ЈП "Путеви РС" и ЈП "Аутопутеви РС", те ино пројекте, средства escrow рачуна и путарине (табела 3.3);
- приходе, расходе и финансирање буџета ФБиХ; приходе, расходе и финансирање буџета кантона; приходе, расходе и финансирање буџета општина и градова; приходе, расходе и финансирање финансијских планова ванбуџетских фондова и кантоналних дирекција за путеве, приходе и расходе и финансирање јавних предузећа Ф БиХ и ино пројекте (табела 3.4);
- приходе, расходе и финансирање буџета Брчко Дистрикта (буџетски корисници, ванбуџетски фондови и ванбуџетски корисници који су обвезници примјене буџетског рачуноводства), уз напомену да се у консолидованим извјештајима о извршењу налазе и подаци везани за "ЈП Путеве" који улазе у консолидацију као ванбуџетски корисник који се 50% и више финансира из јавних прихода, док подаци у ДОБ-у не садрже податке везане за ЈП Путеве Брчко (табела 3.5).

Табела 3.2. Оквир буџета институција БиХ (000 КМ)

ИНСТИТУЦИЈЕ БиХ	2021	2022	2023	2024	2025
Приходи	987.4	1,011.5	1,173.3	1,192.2	1,184.2
Порески приходи	780.0	865.5	1,020.5	1,020.5	1,020.5
Индиректни порези	780.0	865.5	1,020.5	1,020.5	1,020.5
Директни порези					
Остали порески приходи					
Доприноси					
Грантови и трансфери	47.2	0.6	0.7	0.7	0.6
Остали приходи	160.2	145.4	152.1	171.0	163.1
Расходи	923.9	1,069.0	1,299.0	1,289.9	1,250.9
Бруто плате и накнаде	704.4	771.8	959.6	986.6	990.9
Издаци за материјал и услуге	153.8	196.4	200.7	209.4	205.2
Камате	0.9	0.8	0.9	0.5	0.5
Субвенције, социјална давања и трансфери	6.3	19.2	20.6	15.5	15.1
Остали расходи	11.1	32.3	27.2	15.5	15.5
Нето издаци за нефинансијску имовину	47.4	48.5	90.0	62.4	23.7
Биланс	63.5	-57.5	-125.7	-97.7	-66.7
Финансирање	63.5	57.5	125.7	97.7	66.7
Домаће	67.9	62.1	142.1	53.7	0.4
Отплата унутрашњег дуга					
Остало (+/-)	67.9	62.1	142.1	53.7	0.4
Спољно	-4.4	-4.6	-16.4	-4.0	-4.0
Повлачење ино кредита					
Отплата главнице ино кредита	-4.4	-4.6	-16.4	-4.0	-4.0
Непокривени вишак расхода				48.0	70.3

Извор: Министарство финансија и трезора БиХ

Табела 3.3. Оквир буџета Републике Српске (000 KM)

Република Српска	2021	2022	2023	2024	2025
Приходи	5.061,0	5.865,5	6.307,6	6.632,9	6.950,9
Порески приходи	2.770,8	3.279,8	3.534,5	3.706,8	3.863,8
Индиректни порези	2.258,8	2.572,3	2.757,9	2.875,5	2.984,0
Директни порези	472,1	653,0	714,7	765,9	811,1
Остали порески приходи	39,9	54,5	61,8	65,4	68,6
Доприноси	1.820,7	2.018,5	2.192,3	2.326,3	2.445,6
Грантови и трансфери	33,8	36,7	11,8	7,6	6,2
Остали приходи	435,6	530,1	569,0	592,3	635,4
Трансфери	0,1	0,3	0,0	0,0	0,0
Расходи	5.100,8	6.301,5	6.597,4	6.655,6	6.832,8
Бруто плате и накнаде	1.132,8	1.349,9	1.488,5	1.474,6	1.483,8
Издаци за материјал и услуге	380,2	451,4	516,0	511,4	502,0
Кamate	142,0	159,2	237,3	307,1	314,7
Субвенције, социјална давања и трансфери	2.626,6	3.075,4	3.316,6	3.466,3	3.597,2
Остали расходи	275,3	303,5	249,6	232,1	233,5
Нето издаци за нефинансијску имовину	543,8	962,0	789,4	664,1	701,5
Биланс	-39,8	-436,0	-289,9	-22,7	118,1
Финансирање	39,8	436,0	289,9	22,7	-118,1
Домаће	-733,7	287,5	-73,4	-110,2	182,8
Отплата унутрашњег дуга	-459,9	-321,3	-321,2	-350,4	-387,0
Остало (+/-)	-273,8	608,9	247,8	240,3	569,8
Спољно	777,1	148,5	363,2	132,9	-300,9
Повлачење ино кредита	1.028,2	415,8	1.103,2	767,3	276,1
Отплата главнице ино кредита	-251,1	-267,3	-740,0	-634,4	-577,0
Непокривени вишак расхода	-3,6	-0,1	0,0	0,0	0,0

Извор: Министарство финансија Републике Српске

Табела 3.4. Оквир буџета Федерације БиХ (000 КМ)

FEDERACIJA BIH	2021	2022	2023	2024	2025
Prihodi	9.948,2	10.705,9	11.102,4	11.501,6	11.908,3
Poreski prihodi	4.766,9	5.273,1	5.429,5	5.622,5	5.831,7
Indirektni porezi	3.790,1	4.150,3	4.290,2	4.429,8	4.580,3
Direktni porezi	976,9	1.122,8	1.139,4	1.192,7	1.251,4
Ostali poreski prihodi					
Doprinosi	3.904,0	4.139,7	4.306,5	4.501,5	4.709,1
Grantovi i transferi	18,5	21,9	22,8	23,7	23,2
Ostali prihodi	1.258,8	1.271,3	1.343,6	1.353,9	1.344,3
Rashodi	9.684,2	10.580,3	10.882,6	11.186,9	11.496,9
Bruto plate i naknade	2.217,2	2.451,8	2.453,0	2.454,3	2.455,5
Izdaci za materijal i usluge	2.041,3	2.144,3	2.223,7	2.303,7	2.385,1
Kamate	104,8	147,2	152,7	158,1	163,7
Subvencije, socijalna davanja i transferi	4.501,2	4.927,5	5.110,0	5.293,8	5.480,9
Ostali rashodi	245,0	306,9	318,3	329,7	341,4
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	574,7	602,6	624,9	647,4	670,3
Bilans	264,0	125,6	219,8	314,7	411,4
Finansiranje	-264,0	-125,6	-219,8	-314,7	-411,4
Domaće	-301,2	-500,7	-574,6	-584,9	-597,9
Otplata unutrašnjeg duga	-297,2	-496,0	-570,6	-580,9	-593,9
Ostalo (+/-)	-4,0	-4,7	-4,0	-4,0	-4,0
Vanjsko	284,2	462,6	401,5	520,3	333,0
Povlačenje ino kredita	742,2	906,3	1.110,1	1.258,3	938,2
Otplata glavnice ino kredita	-458,0	-443,7	-708,6	-738,1	-605,3
Nepokriveni višak rashoda	-247,0	-87,5	-46,7	-250,0	-146,4

Извор: Министарство финансија Федерације БиХ

Брчко Дистрикт

Табела 3.5. Оквир буџета Брчко Дистрикта (000 KM)

DISTRIKT BRČKO	2021	2022	2023	2024	2025
Prihodi	297,1	270,3	309,0	316,7	325,0
Poreski prihodi	224,2	219,9	260,7	268,2	276,3
Indirektni porezi	196,9	186,9	227,6	235,1	243,2
Direktni porezi	27,3	33,0	33,1	33,1	33,1
Ostali poreski prihodi					
Doprinosi	36,6	37,5	37,3	37,3	37,3
Grantovi i transferi	4,5	0,2			
Ostali prihodi	31,9	12,7	11,0	11,1	11,4
Rashodi	263,6	312,6	304,3	310,2	319,9
Bruto plate i naknade	90,5	97,2	101,1	101,2	101,4
Izdaci za materijal i usluge	92,7	96,9	80,7	83,5	83,3
Kamate	0,4	0,5			
Subvencije, socijalna davanja i transferi	77,8	93,1	90,7	94,3	98,4
Ostali rashodi					
Neto izdaci za nefinansijsku imovinu	2,2	24,8	31,8	31,1	36,8
Bilans	33,5	-42,3	4,7	6,5	5,1
Finansiranje	33,5	42,3	-4,7	-6,5	-5,1
Domaće	5,7	5,8	5,6	5,7	5,7
Otplata unutrašnjeg duga	-0,6	-0,7	-0,8	-0,7	-0,6
Ostalo (+/-)	6,4	6,5	6,4	6,4	6,3
Vanjsko	-4,2	-1,3	-10,4	-12,1	-10,8
Povlačenje ino kredita	2,4	7,5			
Otplata glavnice ino kredita	-6,6	-8,8	-10,4	-12,1	-10,8
Nepokriveni višak rashoda	32,0	37,8			

Извор: Министарство финансија Брчко Дистрикта

Табела 3.6. Консолидовано БиХ (000 КМ)

	2021	2022	2023	2024	2025
Приходи	16,293.6	17,823.4	18.892,3	19.643,4	20.368,4
Порески приходи	8,541.9	9,521.2	10.245,2	10.618,0	10.992,2
Индиректни порези	7,025.7	7,704.9	8.296,2	8.560,9	8.828,0
Директни порези	1,476.3	1,769.4	1.887,2	1.991,7	2.095,6
Остали порески приходи	39.9	46.9	61,8	65,4	68,6
Доприноси	5,761.2	6,159.4	6.536,1	6.865,1	7.192,0
Грантови и трансфери	104.0	41.6	35,3	32,0	30,0
Остали приходи	1,886.5	2,101.3	2.075,7	2.128,3	2.154,2
Расходи	15,972.5	18,220.8	19.083,3	19.442,6	19.900,5
Бруто плате и накнаде	4,144.9	4,643.0	5.002,2	5.016,8	5.031,7
Издаци за материјал и услуге	2,668.0	2,866.4	3.021,1	3.107,9	3.175,6
Камате	248.1	306.4	390,9	465,7	478,9
Субвенције, социјална давања и трансфери	7,212.0	8,032.8	8.537,9	8.869,9	9.191,6
Остали расходи	531.4	616.2	595,1	577,3	590,4
Нето издаци за нефинансијску имовину	1,168.1	1,756.1	1.536,1	1.405,0	1.432,3
Биланс	321.2	-397.4	-191,0	200,8	467,9
Финансирање	-127.2	397.4	191,0	-200,8	-467,9
Домаће	-961.2	1.9	-500,2	-635,8	-409,0
Отплата унутрашњег дуга	-757.7	-821.8	-892,6	-932,0	-981,5
Остало (+/-)	-203.5	823.7	392,4	296,2	572,5
Спољно	1,052.7	445.3	737,9	637,0	17,2
Повлачење ино кредита	1,772.9	1,170.1	2.213,3	2.025,6	1.214,3
Отплата главнице ино кредита	-720.2	-724.8	-1.475,4	-1.388,6	-1.197,1
Непокривени вишак расхода	-218.6	-49.7	-46,7	-202,0	-76,1

Извор: Обрачун Федерално министарство финансија

III.3. Горње границе буџета

Ограничење износа дуга на свим нивоима власти у БиХ утврђена су законима:

- Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Босне и Херцеговине („Службени гласник Босне и Херцеговине“, број 52/05),
- Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 71/12, 54/14 и 114/17) и
- Законом о дугу, задуживању и гаранцијама у Федерацији Босне и Херцеговине („Службени гласник Федерацији БиХ“, бр. 86/7, 24/09, 44/10, 30/16).

Република Српска

Законом о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, бр. 71/12, 54/14 и 114/17) утврђено је да јавни дуг Републике Српске (дуг Републике Српске, дуг јединица локалне самоуправе и дуг фондова социјалног осигурања) на крају фискалне године не може бити већи од 55% од БДП-а оствареног у тој години, док укупан дуг Републике Српске (јавни дуг Републике Српске, дуг јавних предузећа, Инвестиционо-развојне банке Републике Српске и институција јавног сектора) на крају фискалне године не може бити већи од 60% од БДП-а оствареног у тој години. Законом о допунама Закона о задуживању, дугу и гаранцијама Републике Српске („Службени гласник Републике Српске“, број 54/14) прописано је да се дуг настао по основу задужења за финансирање санације штете из Јединственог регистра, прописаног у Закону о фонду солидарности за обнову Републике Српске, изузима из ограничења која су прописана за укупан и јавни дуг Републике Српске.

Федерација БиХ

У складу са Законом о дугу, задуживању и гаранцијама у Федерацији Босне и Херцеговине („Службени гласник Федерацији БиХ“, бр. 86/7, 24/09, 44/10, 30/16), Федерација БиХ се може дугорочно задужити уколико износ сервисирања дуга за укупан унутрашњи и спољни дуг и гаранције које доспијевају у свакој наредној години, укључујући и сервисирање за предложено ново задужење и све зајмове за које су издате гаранције Федерације, заједно са ограничењима износа дуга кантона не прелазе 18% консолидованих прихода Федерације и кантона остварених у претходној фискалној години.

Кантони се могу дугорочно задужити уколико у вријеме дугорочног задужења износ сервисирања дуга за укупан унутрашњи и спољни дуг и гаранције које доспијевају у свакој наредној години, укључујући и сервисирање за предложено ново задужење и све зајмове за које су издате гаранције кантона, не прелазе 10% прихода остварених у претходној фискалној години и у оквирима укупних ограничења.

Градови и општине могу се дугорочно задужити уколико у вријеме одобрења задужења износ сервисирања дуга који доспијева у свакој наредној години, укључујући и сервисирање за предложено ново задужење и све зајмове за које су издате гаранције града и општине, не прелази 10% прихода остварених у претходној фискалној години.